

A close-up, high-angle shot of a magnifying glass held over a document. The lens is focused on a section of text, which is slightly blurred. The background is a warm, golden-brown color.

2001

ÅRSBERETNING

Udvalgene vedrørende

Videnskabelig Uredelighed

ÅRSBERETNING 2001

**UDVALGENE VEDRØRENDE
VIDENSKABELIG UREDELIGHED**

FORSKNINGSSTYRELSEN, JUNI 2002

FORORD

Af Hans Henrik Brydensholt

Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU) har i 2001 afholdt fire møder, heraf var ét møde fælles for de tre udvalg. Udvalget for sundhedsvidenskabelig forskning afholdt to møder, og Udvalget for naturvidenskabelig, jordbrugs- og veterinærvidenskabelig og teknisk-videnskabelig forskning har afholdt ét møde. Udvalget for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning har ikke afholdt møder i beretningsåret, men har afgjort to sager ved skriftlig votering.

Udvalgene har i årets løb behandlet 18 sager. Heraf var 5 sager overført fra 2000, mens 13 sager blev registreret i beretningsåret. 6 sager blev afsluttet. 3 sager blev behandlet efter undersøgelse i et ad hoc-udvalg, mens 3 sager kunne afgøres på grundlag af UVVU's forundersøgelse.

Der blev konstateret videnskabelig uredelighed i to sager. I den ene handlede det om plagiat og uretmæssig forfatterbetegnelse. I den anden sag var der udvist en uagtsomhed, som var så grov, at det måtte betegnes som videnskabelig uredelighed, uanset at det videnskabelige budskab ikke blev berørt. I tre sager blev der konstateret tilsidesættelse af god videnskabelig praksis.

Fem sager blev afvist: Én sag med den begrundelse, at UVVU

kun kan behandle sager, hvor der er indgivet klage mod en bestemt person; én sag med den begrundelse, at en klage over en forskers anti-videnskabelige holdning ikke var rettet mod en adfærd, som var omfattet af definitionen af videnskabelig uredelighed; én sag med den begrundelse, at krænkelsen efter sin fremtrædelsesform ikke kunne begrunde en behandling efter videnskabelige kriterier, og én sag med den begrundelse, at klagen vedrørte et abstract, og at den senere artikel byggede på en anden forsøgsmetode.

I én sag afgav UVVU en udtalelse, idet sagen blev behandlet af Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling. Syv sager har ikke kunnet afsluttes og overføres til 2002. Alle disse sager er omtalt i beretningsens kapitel: Sager, der er behandlet i 2001.

Som i de tidligere år er det stadig det sundhedsvidenskabelige område, der får de fleste sager. Det er dog bemærkelsesværdigt, at Udvalget for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning har behandlet tre sager, mens Udvalget for naturvidenskabelig, jordbrugs- og veterinærvidenskabelig og teknisk-videnskabelig forskning har behandlet to sager.

Der blev i beretningsperioden nedsat seks ad hoc-udvalg, et af udvalgene med deltagelse af et udenlandsk medlem. Ad hoc-udvalgenes medlemmer har udført et stort og meget grundigt forarbejde ved udarbejdelse af de redegørelser, der har ligget til grund for UVVU's behandling af sagerne. Der er grund til at takke medlemmerne af ad hoc-udvalgene for deres store indsats.

Medlemmerne af UVVU's udvalg bidrager gennem undervisnings- og oplysningsaktiviteter til at udbrede kendskabet til UVVU's arbejdsområde. Der er grund til særligt at takke overlæge, dr.med. Nils Axelsen for dennes indlæg i årsberetningen for 2001.

Jeg vil afslutningsvis takke medlemmer og suppleanter for deres arbejdsindsats og samtidig takke for den velvilje, udvalgene har mødt i årets løb.

Landsdommer *Hans Henrik Brydensholt*,
formand for Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed

INDHOLD

FORORD 2

Af Hans Henrik Brydesholt

DEN INTERNATIONALE UDVIKLING 6

Af afdelingschef, overlæge, dr.med. Nils Axelsen, Statens Serum Institut

SAMARBEJDSAFTALER MELLEM OFFENTLIGE FORSKNINGSinSTITUTIONER OG PRIVATE ERHVERVSVIRKSOMHEDER 14

Af fuldmægtig, cand.jur. Hanne Koktvedgaard, Forskningsstyrelsen

BEHANDLEDE SAGER I 2001 22

Af fuldmægtig, cand.jur. Hanne Koktvedgaard, Forskningsstyrelsen

BILAG 43

1. Bekendtgørelse om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (nr. 933 af 15. december 1998)
2. Forretningsorden for Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed
3. Medlemmer og suppleanter af Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed, december 2001
4. Medlemmer af ad hoc-udvalg i 2001

DEN INTERNATIONALE UDVIKLING

Af afdelingschef, overlæge, dr.med. Nils Axelsen

Videnskabelig uredelighed og fænomenets håndtering er fortsat højt på dagsordenen i den videnskabelige verden. I sundhedssektoren er der en tydelig tendens til at betragte fænomenet som et af mange problemer, der bør løses i en større sammenhæng gennem undervisning under overskriften "Responsible Conduct of Research" (RCR) (1).

USA

Det føderale *Office of Research Integrity*, der tager sig af sundhedsforskningen, afsluttede i 2001 25 sager. I 14 af disse fandt man, at der var tale om videnskabelig uredelighed. Det drejede sig om 10 tilfælde af falsifikation og/eller fabrikation af data, 3 tilfælde af plagiat kombineret med fabrikation eller falsifikation, og 1 tilfælde af plagiat. I 2001 indledtes

behandling af 35 nye sager, og ved kalenderårets slutning var der 41 uafsluttede sager. De 25 sager, der blev afsluttet i 2001, havde en gennemsnitlig behandlingstid på 9 måneder. ORI registrerede i årene 1998-2001 henholdsvis 112, 129, 173 og 196 anmeldelser, kun overgået af 244 anmeldelser i 1995. *ORI Newsletter* (ori.hhs.gov) rummer et resumé af indholdet af de ofte spektakulære sager, der har ført til en konklusion om uredelighed. Desuden kan man se, hvem de skyldige er, og hvori sanktionerne består.

I 2001 har ORI fortsat sin store aktivitet på forebyggelsesområdet gennem konferencer og et stort undervisningsprogram vedrørende RCR (1). Desuden godkender ORI løbende flere tusind forskningsinstitutioners retningslinier for et beredskab til behandling af anmeldelser om urede-

lighed. Godkendelsen er en forudsætning for, at institutionerne kan modtage føderale forskningsmidler. Som omtalt i årsberetningen for 2000 har ORI sat forskning i gang på RCR-området, og i efteråret 2002 afholdes en ny konference om forskning inden for RCR.

Videnskabelige artikler om lægemiddelafprøvninger spiller en stadigt større rolle i klinisk forskning, og området er kraftigt reguleret. Ofte er der mange forskere involveret, og store økonomiske interesser står på spil. Medicinproducenternes forskere er altid dybt involveret i tilrettelæggelsen, gennemførelsen og vurderingen af sådanne studier og har ofte en meget høj grad af ekspertise, som er en helt nødvendig forudsætning for at gennemføre studierne på et højt kvalitetsniveau. Man kan derfor spørge, om disse mennesker optræder med den retmæssige forfatterrolle og dermed det tilhørende personlige ansvar for indholdet af det arbejde, der præsteredes. Eller om de, i og med at de repræsenterer private økonomiske interesser, undlader at være forfattere og alene lader de deltagende klinisk arbejdende læger være forfattere med det formål at give arbejdet en større troværdighed. Selvom Vancouver-reglerne er klare, debatteres dette spørgsmål heftigt. Et andet centralt emne er fenomenet *ghost writing* eller *spøgelsesforfatter-skab*: Der findes over 100 private medicinske kommunikationsfirmaer, som kan levere fuldt færdige manuskripter uden forfatter og "forbedre" manuskripter således, at de har det rigtige "spin", inden de

indsendes til offentliggørelse (2).

Der tilflyder ofte de deltagende kliniske forskningsmiljøer og institutioner store midler til lægemiddelafprøvninger, og medicinproducenterne er naturligvis afhængige af klinisk ekspertise i disse studier. I USA er det ganske almindeligt, at læger og forskere i øvrigt anvendes som konsulenter af private virksomheder eller på anden måde kan have interessekonflikter i forbindelse med egen forskning. Dette dilemma udgør et voksende problem, idet man politisk og institutionelt lægger større og større pres på universitets- og hospitalsansatte forskere for at få dem til at kommercialisere deres forskningsresultater til fordel for institutionerne, erhvervslivet og samfundet. Dette kan give anledning til mange problemer, og bølgen har da også for længst bredt sig til Europa.

For tidsskrifternes redaktioner er det således langt fra at være et trivielt spørgsmål, hvem man f.eks. beder om at skrive en leder i forbindelse med offentliggørelsen af en lægemiddelafprøvning.

Det kan også skade en forskningsinstitutions troværdighed, hvis der udsendes publikationer i samarbejde med private virksomheder, hvor institutionen eller dens forskere kan drage stor økonomisk fordel af et bestemt udfald – f.eks. af en lægemiddelafprøvning – det være sig som ejer, aktionær eller konsulent. På førende amerikanske hospitaler skal sådanne studier godkendes af en komité med det formål at minimere interessekonflikterne, f.eks. ved at sætte grænser

for de deltagende lægers honorarer, størrelse af aktiebesiddelser etc.

Vancouver-reglerne kræver klare udmeldinger i publikationer om mulige interessekonflikter. Alligevel er der næppe tvivl om, at interessekonflikter er et fænomen, der vil vokse inden for mange forskningsområder. Ligeledes må det antages, at de kræfter, der slippes løs for at øge hastigheden af kommercialiseringen af offentligt finansieret forskning, vil give anledning til anklager om uredelighed som følge af den hårde konkurrence. At ORI's hovedopgave er blevet flyttet fra egentlig klagesagsbehandling til fremme og sikring af RCR, virker hensigtsmæssigt i dette perspektiv.

Donald Kennedy, redaktøren af *Science*, har gjort opmærksom på, at tidsskriftet modtager en stigende mængde anmeldelser om mulige uredelighedsproblemer vedrørende de indsendte artikler (3). Han er af den opfattelse, at årsagen er stigende konkurrence om forskningsmidler, stillinger og prestige. I nogle lande belønner regeringer forskere med priser og forfremmelser, hvis de publicerer i *Science*. I USA og Europa er belønningerne mere subtile, men ikke desto mindre reelle. Det er Kennedys politik at udrede problemerne i et samspil mellem forfatterne, læserne og reviewerne, frem for at redaktionen foretager anmeldelser til institutioner og fonde. Hensigten er at opretholde en videnskabelig verden, hvor de gode nyheder langt overskygger de dårlige (3).

STORBRITANNIEN

I Storbritannien fortsætter den indflydelsesrige *Committee on Publication Ethics* (COPE) sin kampagne for at etablere et centralt organ, som kan vejlede eller direkte behandle anklager om uredelighed. Organet skal desuden forestå arbejdet med at etablere ensartede definitioner samt et forebyggelsesprogram. COPE omfatter en betydelig del af de britiske biomedicinske tidsskrifter med *The Lancet* og *British Medical Journal* i spidsen, og COPE er ved at brede sig i Europa. Det af COPE stærkt ønskede nationale britiske organ er dog fortsat endnu ikke etableret. Ved enhver lejlighed fremhæver COPE Skandinavien og USA som forbilleder på området (4).

Mange britiske forskningsinstitutioner, inklusive det britiske medicinske forskningsråd, *Medical Research Council*, har udarbejdet egne retningslinier for god videnskabelig praksis. *The Wellcome Trust*, som finansierer en meget stor del af britisk medicinsk forskning, er ved at færdiggøre sine retningslinier på området. Det forventes, at de, der modtager forskningsstøtte fra *The Wellcome Trust*, skal forpligte sig til at følge disse retningslinier med virkning fra efteråret 2002. Lignende overvejelser gøres i de britiske forskningsråd (5). Udkastet til *The Wellcome Trusts* retningslinier kan læses på fondens hjemmeside.

I en tankevækkende artikel i *Nature Medicine* (6) beskæftiger George et al. sig med, at den offentlige tillid til britisk klinisk forskning er faldet i de seneste to år.

Derouten startede i 1999 med Alder Hey-skandalen, hvor der post mortem blev fjernet organer fra børn uden forældrenes vidende. Et amerikansk sidestykke hertil i henseende til offentlig forargelse og kritik var teenageren Jesse Gelsingers død under et genterapiforsøg. Såvel i USA som i Storbritannien synes årsagen til disse og mange andre episoder at være mangel på lokal "governance of research", dvs. overblik, kontrol og ledelse af den kliniske forskning på hospitaler, i praksis mv. George et al. gør opmærksom på, at der på detailområder reguleres mere og mere, uden at nogen har fuldt overblik over reguleringerne, endsige hele forskningsprocessen i Storbritannien. I modsætning hertil har *Office of Human Research Protection* (OHRP) i USA overblik og tilsyn med al føderalt støttet forskning på mennesker. I UK drøftes foreslåede retningslinier, der minder om akkreditering. George et al. gør dog opmærksom på, at man ved implementeringen af disse retningslinier bør undgå, at det resulterer i, at et utal af forskellige komitéer og institutioner skal regulere forskellige detaljer i dette system, uden at nogen har fuldt overblik. Resultatet kan ellers let blive, at klinisk forskning i endnu højere grad bliver et forhindringsløb, og at mange giver op og i stedet kaster sig over laboratorieforskning. George et al. frygter, at man i Storbritannien vil ende i denne "hurdle model", og anbefaler derfor, at man i stedet opbygger en "cooperative model" som en proces, hvor forskningen foregår i samarbejde mellem alle forskningspro-

cessens interessenter – sponsorer (herunder staten), værtsinstitutionen, patienterne og forskerne. Disse skal i et samarbejde og med et fælles ejerskab af forskningen løse problemer i stedet for at opstille forhindringer. De enkelte forskningsinstitutioner skal opbygge ekspertise til at gennemføre klinisk forskning efter denne "cooperative model" i stedet for blot at udstede nye retningslinier, som gør klinisk forskning til et maratonforhindringsløb for forskerne. COPE's synspunkter på (manglende) god videnskabelig praksis er ikke nævnt i den refererede artikel, men det er oplagt, at god videnskabelig praksis er en vigtig brik i denne større sammenhæng.

National Audit Office fandt i 2000 484 tilfælde af økonomisk svindel til £18 mio. på sundhedsområdet i Storbritannien (7). Det var en fordobling af tallet for 1999, og årsagen var formentlig en øget efterforskning. Økonomisk svindel (kriminalitet) hører ikke under området videnskabelig uredelighed, men er nævnt her for at illustrere, at der er mange fristelser, som mange åbenbart ikke kan modstå.

SKANDINAVIEN

I Norge har man i 2001 afsluttet et arbejde med at overveje, hvorledes uredelighedssager skal håndteres i fremtiden. Efter en omfattende høring er konklusionen blevet, at det anbefales at oprette et nationalt udvalg, som skal bistå forskningsmiljøerne inden for alle fagområder med at behandle sager om påstået vi-

videnskabelig uredelighed (8). Den endelige beslutning er dog endnu ikke taget. Det norske udvalg inden for sundhedsvidenskab forventes derfor nedlagt og har i konsekvens heraf ikke taget imod nye anmeldelser i 2001, men kun afsluttet de sager, man havde påbegyndt ved begyndelsen af 2001 (8).

I Finland har *National Advisory Board on Research Ethics* udarbejdet nye retningslinier for god videnskabelig praksis. Der er i 2001 behandlet 1 sag centralt og rapporteret om 7 decentrale sager, men alle decentrale sager er formentlig ikke rapporteret til den centrale instans (9).

Som nævnt i årsberetningen for 2000 foregår der både i Sverige og i Norge en større udredning om forskningens fremtidige vilkår. Det er i skrivende stund uklart, hvordan organiseringen på uredelighedsområdet vil blive i Sverige.

EUROPA I ØVRIGT

European Science Foundation (ESF) har ultimo 2000 publiceret en "policy-briefing" med titlen *Good scientific practice in research and scholarship*. Publikationen kan læses på ESF's hjemmeside: www.esf.org. Her fastslås nødvendigheden af, at man overalt i Europa udformer nationale retningslinier for god videnskabelig praksis, og at ESF-medlemsorganisationerne påtager sig et ansvar for det der, hvor dette endnu ikke er sket. Medlemsorganisationerne opfordres ligeledes til at medvirke til, at der etableres relevante procedurer for undersøgelse af beskyldninger for videnskabelig uredelighed. Det kan enten

være i form af et uafhængigt nationalt organ med dette arbejdsområde, som vi ser det i Danmark, eller undersøgelserne kan foretages lokalt i de enkelte forskningsinstitutioner. ESF vil overveje, om der er behov for en eller anden pan-europæisk struktur, der kan styrke de nationale arrangementer, f.eks. ved at oprette et kollegium af fremtrædende forskere, som kan indtræde i lokale eller nationale udvalg, der skal undersøge anklager om videnskabelig uredelighed. Et andet forslag til overvejelse er oprettelse af et ombudsmandssystem, der kan vejlede anmeldere ("whistleblowers"). ESF opfordrer også fonde til at gøre bevillinger afhængige af, at modtagerne forpligter sig til at leve op til retningslinierne for god videnskabelig praksis. Det fremgår af dette policy-dokument, at ESF tager sagen alvorligt og føler sig forpligtet til at udvise lederskab, måske især inspireret af den meget omfattende Hermann Brach-sag i Tyskland, som er beskrevet i UVVU's tidligere årsberetninger.

I en spørgeskemaundersøgelse af 229 medicinstuderende på 5. år, som deltog i kurser om videnskabelig integritet, fandt Gunther Eysenbach i Heidelberg, at et temmelig stort antal af de studerende havde været vidne til afvigelser fra god videnskabelig praksis, herunder videnskabelig uredelighed (10). Af 51, som allerede havde et medforfatterskab, fandt 18, at de ikke opfyldte Vancouver-reglerne, og 24, at dette gjaldt for mindst én af forfatterne til de artikler, de var medforfattere til. 16 fandt, at de havde ople-

vet, at afdelingschefen havde fået et uberegtiget forfatterskab. 9 studerende følte, at de havde været udsat for plagiat, og 5 indrømmede at have taget ord eller idéer fra andre uden at kreditere dem for det. 5 havde præsenteret selekterede resultater, og 7 havde trimmet eller falsificeret resultater. Af 201 studerende, som havde lavet forskning, havde 43% observeret andre foretage selektiv rapportering, 36% havde observeret trimning eller falsificering af resultater, 25% havde oplevet forkert tildeling af forfatterskab, 14% bevidst misvisende resultatpræsentation, og 14% plagiat. – Eysenbach spørger, hvordan det skal være muligt at etablere og udøve peer-pressure til fordel for god videnskabelig praksis, når disse afvigelser er så almindelige (così fan tutte).

KONKLUSION

Antallet af anmeldelser i USA har været stigende i de sidste 4 år, hvilket kan tolkes som et resultat af en stigende konkurrence. Til gengæld har det ikke været de store rystelser, som prægede USA i 1980'erne. Samtidig har ORI taget seriøst fat om nældens rod gennem en systematisk oplysnings- og undervisningskampagne med henblik på at indføre krav om dokumenteret undervisning i *Responsible Conduct of Science*. *European Science Foun-*

dation har nu også klart tilkendegivet, at det er nødvendigt at tage fat på dette område alle steder i Europa, hvor der endnu ikke er sket noget, eller hvor der ikke er sket tilstrækkeligt. I Storbritannien fortsætter indflydelsesrige kredse med at arbejde for etablering af et nationalt udvalg på området.

Der er røster fremme om, at klinisk forskning er ved at udvikle sig til at blive et maratonforhindringsløb på grund af de mange forskellige retningslinier, reguleringer og interfererende instanser. Det hævdes, at der er behov for en mere professionel "research governance" lokalt i forskningsinstitutionerne.

Interessekonflikter i forbindelse med samarbejdet mellem offentligt støttede forskere og private virksomheder synes at være et voksende problem, som måske kan føre til flere uredelighedsanklager betinget af konkurrence såvel på forskningsområdet som i erhvervslivet.

I Skandinavien ventes det, at Norge etablerer et nationalt udvalg, der skal dække alle forskningsområderne, ligesom i Danmark, mens spørgsmålet om den fremtidige organisering i Sverige er under udredning.

Referencer

1. ORI Newsletter 2001; 9: 1.
2. Landow, L.: *Sponsorship, Authorship, and Accountability*. N Engl J Med 2002; 346: 290.
3. Kennedy, D.: "Good News, Bad News". *Science* 2001; 293: 761.
4. Hargreaves, S.: "UK moves to tackle scientific fraud". *The Lancet* 2001; 358: 1350.
5. Koenig, R.: "Wellcome Rules Widen the Net". *Science* 2001; 293: 1411.
6. George, AJT, Gale, R, Winston, R, Korn, D.: "Research governance at the crossroads". *Nature Medicine* 2002; 8: 99-101.
7. Mayor, S.: "Fraud cases being investigated in the NHS double". *BMJ* 2001; 323: 128.
8. Nygaard, B.: Personlig meddelelse.
9. Lotjonen, S.: Personlig meddelelse.
10. Eysenbach, G.: "Medical students see that academic misconduct is common". *BMJ* 2001; 322: 1307.

**SAMARBEJDSAFTALER MELLEM
OFFENTLIGE FORSKNINGSinSTITUTIONER
OG PRIVATE ERHVERVSVIRKSOMHEDER**

Af fuldmægtig, cand.jur. Hanne Koktvedgaard

Ved vedtagelsen af *Lov om opfindelser ved offentlige forskningsinstitutioner* (Lov nr. 347 af 02. juni 1999) blev universitetsforskernes vilkår radikalt ændret i forhold til den tidligere retsstilling. Loven trådte i kraft den 1. juli 1999 og finder anvendelse på opfindelser, der er gjort efter den 1. januar 2000. Opfindelser, som opfinderen ikke har gjort institutionen bekendt med inden den 1. januar 2000, anses for gjort efter dette tidspunkt, jf. § 19, stk. 1 og 2 (1).

Loven har givet anledning til megen utilfredshed og debat, bl.a. i to artikler i *Ugeskrift for Læger* i 2001. Artiklen "Den påhidsomme forskerlov" (2) gør bl.a. opmærksom på, at incitamentet til at forske forsvinder, når rettighederne tages fra forskerne. Dertil kommer, at det administrative personale på forskningsinstitu-

tionerne reelt ikke har mulighed for at forvalte loven. Der mangler tilstrækkelige ressourcer til at udtage patenter og til at pleje patenterne, dvs. til at standse patentkrænkelser. Endelig gør artiklen opmærksom på, at det kan frygtes, at den kommercielle del af patenteringen vil kunne hindre publicering af forskningsresultater, fordi publiceringen ikke understøtter de kommercielle interesser, eller at publicering som følge af patentansøgningen må udsættes op til et halvt år som følge af patentansøgningen til skade for nyhedsinteressen i forskningen.

I artiklen "Patentlov forvirrer forskere" (3) tilføjes, at loven er for indviklet, at forskerne snyder sig selv for en økonomisk gevinst, og at dette har medført, at Akademikernes Centralorganisation (AC)

har fået et stigende antal henvendelser fra forskere, som ikke selv kan finde ud af loven. AC har derfor måttet bede dr.jur. Jens Schovsbo om at udarbejde en kommenteret udgave af loven (4).

1. GENERELT OM OPFINDELSER I ANSÆTTelsesforhold

Når arbejdstagere fremstiller produkter og modtager løn for arbejdet, er det arbejdsretlige udgangspunkt, at produkterne tilhører arbejdsgiveren. Hvis en arbejdstagers præstation resulterer i immateriel viden, følger det af patentloven, at opfinderen har ret til opfindelsen – også hvor opfinderen er ansat, og opfindelsen er gjort som led i arbejdet, og hvor der er udbetalt løn.

På det private arbejdsmarked løses en sådan konflikt mellem arbejdsgiver og arbejdstager ved *Lov om arbejdstageres opfindelser* (5) på den måde, at opfinderen har retten til opfindelsen, men arbejdsgiveren har ret til at få opfindelsen overdraget til sig uden særlig aftale, men mod betaling af et vederlag til opfinderen. Ifølge lovens § 1, stk. 1 og 2 omfatter "arbejdstager" enhver, der er ansat i offentlig eller privat tjeneste. Som følge af denne lovs § 1, stk. 3 anses lærere og andet videnskabeligt personale ved universiteter og højere læreanstalter i denne sammenhæng ikke for arbejdstagere og har den fulde ret til deres opfindelser, medmindre andet er bestemt ved anden lov eller følger af særlig aftale. *Lov om opfindelser ved offentlige forskningsinstitutioner* giver samme vilkår for universitetsan-

satte forskere og privatansatte forskere.

2. INDGÅELSE AF SAMARBEJDSAFTALER MELLEML UNIVERSITETER OG PRIVATE ERHVERVSVIRKSOMHEDER

Når universiteter indgår i kontrakter med private erhvervsvirksomheder, bør man være opmærksom på følgende:

2.1. Lov om opfindelser ved offentlige forskningsinstitutioner (nr. 347 af 02. juni 1999). Loven omfatter arbejdstagere ved offentlige forskningsinstitutioner (dvs. universiteter under Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, sektorforskningsinstitutioner, offentlige sygehuse eller sundhedsvidenskabelige institutter under amtskommuner og Hovedstadens Sygehusfællesskab), som gør *opfindelser*, der kan patenteres efter patentloven eller registreres efter brugsmodelloven, jf. § 2, § 3 og § 6. Loven sidestiller offentligt ansatte forskere med forskere i det private erhvervsliv, som er omfattet af *Lov om arbejdstageres opfindelser*.

Det fremgår af bemærkningerne til § 3, at ophavsret til litterære og kunstneriske værker, der er reguleret efter ophavsretsloven, *ikke* er omfattet af loven. Værker i form af edb-programmer henregnes som litterære værker, men ophavsretslovens § 59 fastsætter, at ophavsretten til et edb-program, der er frembragt af en arbejdstager under udførelsen af sit arbejde under arbejdsgiverens anvisninger, overgår til arbejdsgiveren. Reglen er undtagelsesfri og betyder, at edb-programmer frembragt i ansættelsesforhold på en af de i §

6 nævnte institutioner tilkommer institutionen.

I hovedtræk går loven ud på følgende:

- Som udgangspunkt bevarer offentligt ansatte forskere på universiteter og sektorforskningsinstitutioner retten til egne resultater, jf. § 7. Efter drøftelse med de involverede har institutionen dog ret til at udnytte egne forskeres resultater erhvervsmæssigt, forudsat at den samtidig påtager sig ansvaret for det ofte meget ressourcekrævende arbejde med patentering og licensiering, jf. § 8.
- Offentligt ansatte forskere har pligt til at indberette alle kommercielt interessante resultater til ansættelsesinstitutionen, jf. § 10.
- Institutionen har pligt til aktivt at vurdere de indberettede resultater vedrørende muligheden for patentering og erhvervsmæssig nyttiggørelse, jf. § 11.
- Hvis en forsker efter accept fra institutionen selv udnytter rettigheden til sit resultat, har institutionen krav på en rimelig godtgørelse. På samme måde har arbejdstageren ret til et rimeligt vederlag, hvis institutionen udnytter rettigheden, f.eks. gennem en given andel i salgs- og licensindtægterne, jf. § 12, stk. 1 og 2.
- Specielt hvis et forsknings- og udviklingsprojekt gennemføres i samarbejde med eller helt eller delvis finansieres af en privat virksomhed, kan institutionen på vegne af egne forskere indgå aftale med virksomheden om retten til

de opnåede resultater. Virksomheden behøver med andre ord kun at forhandle med en enkelt part: institutionen, jf. § 9.

2.2. Samarbejdsaftaler mellem universiteter og erhvervsvirksomheder – en rapport fra arbejdsgruppen vedrørende samfinansierede forskningsprojekter, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, august 2000 (6).

Ministeren for Videnskab, Teknologi og Udvikling nedsatte i januar 2000 på baggrund af en konkret sag en arbejdsgruppe, der fik til opgave at komme med forslag til vejledende retningslinier for samarbejdsaftaler mellem universiteter og private virksomheder. Ifølge kommissoriet skulle forslaget indeholde en checkliste for, hvilke forhold der skal være reguleret i en samarbejdsaftale, herunder f.eks.

- beskrivelse af parternes ydelser
- ejendomsrettigheder
- immaterielle rettigheder
- publiceringsadgang
- håndtering af fortrolige oplysninger
- regulering af betalingsforhold
- opstilling af retningslinier på særlige områder, f.eks. det sundhedsvidenskabelige område.

Rapporten indeholder som bilag 1 (side 55-84) et problemkatalog vedrørende forslag til aftale om et samfinansieret forskningsprojekt, udarbejdet af Kammeradvokaturen v/ advokat Hans Juhler. Der er tale om et problemkatalog, der

kan være til inspiration ved indgåelse af aftale om et samfinansieret projekt mellem et universitet og en privat virksomhed. Det er således ikke et forslag til en egentlig aftale, som altid vil og bør bero på en konkret forhandling.

2.3. Offentliggørelse af forskningsresultater i forhold til samarbejdsmodeller, jf. rapportens kap. 5.1.2

Arbejdsgruppen udtalte om dette spørgsmål, at udgangspunktet er, at

- hvis et forskningsprojekt *alene finansieres af offentlige midler* har forskeren pligt til at offentliggøre sine forskningsresultater, jf. princippet i universitetslovens § 1, stk. 2, sidste punktum: "Den skal endvidere værne om forskningsfriheden og bidrage til at udbrede kendskab til videnskabens arbejdsmetoder og resultater."
- hvis et forskningsprojekt *udelukkende finansieres af private midler*, er der tale om rekvireret forskning, hvor *den private rekvirent som udgangspunkt ejer forskningsresultatet*. Rekvirenten bestemmer tidspunktet for eventuel offentliggørelse. Andet kan aftales konkret.
- hvis et forskningsprojekt *er finansieret af både offentlige og private midler*, beror det på den konkrete samarbejdsaftale, hvornår og hvordan offentliggørelse finder sted. Som udgangspunkt er der aftalefrihed. *Det skal dog sikres, at offentliggørelse kan ske i en eller anden form.*

Arbejdsgruppen har således anset det for givet, at forskningsresultater skal kunne offentliggøres, når *der er tale om delvis offentlig finansiering*.

2.4. Publicering og hemmeligholdelse

I et samfinansieret forskningssamarbejde er der en indbygget *konflikt* mellem *publicering og fortrolighed*. På den ene side har virksomheden et legitimt krav på at sikre sig, at den viden om en erhvervsvirksomhed, som overføres til universitetet i forbindelse med en samarbejdsaftale, ikke røbes til udenforstående, f.eks. konkurrenter, og på den anden side har universitetet pligt til at offentliggøre de forskningsresultater, som opnås ved samarbejdet, med respekt for de krav om hemmeligholdelse, der findes i § 11, stk. 2, i *Lov om opfindelser ved offentlige forskningsinstitutioner*, jf. rapportens kapitel 7.1., s 44 f.

Det bemærkes, at universitetet i denne situation har *pligt* til at påse, at publicering af et forskningsresultat sker med respekt for de oplysninger, som er omfattet af offentlighedslovens § 12, stk. 1, nr. 2 (7), dvs. beskyttelse mod aktindsigt i oplysninger, når det er af væsentlig økonomisk interesse for virksomheden. Bestemmelsen medfører, at oplysninger vedrørende virksomhedens økonomiske forhold, forretnings- og produktionsmetoder som udgangspunkt er undtaget fra aktindsigt i universitetets regi.

2.5. Eksklusivitet

Om eksklusivitet udtales det i rapportens kapitel 7.2. (s. 46-47), at en offentlig forskningsinstitution ikke *generelt* kan påtage sig at begrænse sine samarbejdsrelationer til en enkelt virksomhed. Det antages, at en generel klausul om eksklusivitet vil stride mod universitetslovens § 1, stk. 2 (formålsbestemmelsen). Desuden peges der på det forvaltningsretlige aspekt. En eksklusivaftale indebærer forskelsbehandling af virksomheder, og en sådan forskelsbehandling skal være saglig.

Det antages dog, at eksklusivaftaler gyldigt kan indgås, forudsat at følgende to betingelser er opfyldt:

- 1) der skal være en klar tidsmæssig begrænsning for den periode, hvor der ikke kan indgås aftaler om lignende projekter med andre, og
- 2) institutionen skal kompenseres økonomisk for at påtage sig forpligtelsen.

3. OFFENTLIGGØRELSE AF FORSKNINGSRESULTATER – INTERESSEKONFLIKT MELLEM UDEFRAKOMMENDE OPDRAGSGIVERS INTERESSE OG UNIVERSITETSFORSKERES INTERESSE

Generelt ved kontraktindgåelsen

Den vanskelige konflikt mellem den udefrakommende opdragsgivers interesse i eneret til resultater og universitetets interesse i at udbrede forskningsresultater, når det gælder samfinansierede forskningsprojekter, den konflikt, som er omtalt ovenfor i forbindelse med advokat

Hans Juhlers problemkatalog, der tilsigter at inspirere kontraktkoncipister *forud for eller i forbindelse* med samarbejdsaftalens indgåelse.

Om UVVU's rolle i denne forbindelse henvises til bemærkningerne nedenfor under pkt. 6.

4. UENIGHED OM ET VIDENSKABELIGT RESULTAT

I en konkret kontrakt mellem et universitet og en amerikansk erhvervsvirksomhed fik universitetet indsat følgende vilkår:

"In case of disagreement on scientific content and accuracy of data, a binding arbitration will be made within 30 days by a board of academic professionals selected by the Danish Medical Research Council."

Dette spørgsmål har ikke noget med eneret at gøre, men om at have et fælles ansvar for forskningens lødighed og for en publikations videnskabelighed. UVVU fandt på sit møde den 28. november 2000 ikke at kunne tage stilling til et forskningsresultats "rigtighed". Opgaven med at udpege opmænd burde derfor rettelig ikke varetages af UVVU. UVVU overdrog derfor sagen til Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd (SSVF), som har påtaget sig at udpege opmænd i den konkrete kontrakt.

Det bemærkes, at universitetet i sit brev henviser til Daniel Andersens indlæg i Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udviklings rapport, bilag 2, side 87, hvor denne bl.a. henviste til UVVU's

"Vejledninger i god videnskabelig praksis", (København, maj 1998). I afsnittet om "Samarbejdsaftalers grundbestanddele", pkt. 19 "Konfliktløsning", pegedes der på, at det i en aftale om en opmandsfunktion evt. ville kunne aftales at pålægge UVVU at udpege én eller flere opmænd.

5. UVVU'S OPGAVER

Ifølge § 2 i bekendtgørelse nr. 933 af 15. december 1998 om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed har UVVU til opgave at behandle sager vedrørende videnskabelig uredelighed, der rejses ved klage.

Bekendtgørelsen fastsætter i § 3, at der ved videnskabelig uredelighed tænkes på handlinger eller undladelser, hvorved der i forskning sker forfalskning eller forvridning af det videnskabelige budskab eller grov vildledning om en persons indsats i forskningen. For at kunne betegne en adfærd som videnskabelig uredelighed skal det kunne dokumenteres, at den pågældende har handlet forsætligt eller udvist grov forsømmelighed i forbindelse med forholdet, jf. § 3, stk. 2.

UVVU's egentlige arbejdsområde er sager, som rummer velbegrundet mistanke om videnskabelig uredelighed, f.eks. de forhold, som er beskrevet i bekendtgørelsen. I en sådan sag vil der kunne indgå kontraktformularer, som UVVU vil være nødt til at bedømme som led i vurderingen af, om der foreligger videnskabelig uredelighed, idet det må antages, at et kontraktbrud næppe kan accepteres

uden påtale, hvis sagen i øvrigt behandles af UVVU. Det er altså ikke formålet i sig selv at undersøge kontraktvilkår. UVVU's rolle er at beskytte mod fusk og skødesløshed, men ikke mod dårlig forskning.

Der kan endvidere henvises til nogle væsentlige generelle betragtninger fra et ad hoc-udvalg, der for UVVU har behandlet en sag inden for det sundhedsvidenskabelige område. Det skal dog præciseres, at oprindelsen til tvisten om forskernes ret til offentliggørelse her ikke udsprang af interessemodsatning mellem en udefrakommende erhvervsinteresse og forskermiljøet, men derimod mellem en forsker og det styringsorgan, der fordelte forskningsområder inden for et stort undersøgelsesmateriale. Ad hoc-udvalget udtalte:

1. Offentligheden må anses for at have en betydelig interesse i, at forskningsresultater ikke undertrykkes eller forsinkes unødigt, især hvis de har betydning for en mulig forebyggelse af alvorlig sygdom og for tidlig død. Det gælder ikke mindst livsstilfremkaldte sygdomme og tidlig aldring. Dette synspunkt har også ligget bag den videnskabsetiske Rekommandation nr. 8. En yderligere støtte for, at dette samfundshensyn tages alvorligt i publikationsetikken, er den altruisme, som ligger bag befolkningens villighed til at deltage i sundhedsvidenskabelige forsøg eller til at bidrage med personlige data til de store databaser, som

også har muliggjort det aktuelle projekt.

2. Store sundhedsfaglige informationsbanker som en underafdeling af overbegrebet biobanker, der bruges i Danmark, må ikke forlede de sundhedsprofessionelle personer eller grupper, der har stået for en given dataindsamling, til at opfatte deres forhold til sådanne informationsbanker som et ejerforhold, der giver ret til monopoliseret brugeradgang, destruktion eller salg. Motivet bag befolkningens positive indstilling og bidrag til sådanne banker er at støtte videnskabelige fremskridt i sundhedens tjeneste. Det må også anses for uacceptabelt, at det ejerskabslignende forhold til de tre

indgående informationsbanker synes at give adgang til rutineetablerede medforfatterskaber ved de resulterende publikationer ("tilmelding") uden dokumentation for, at de "tilmeldte" har ydet den indsats, som UVVU's tidligere nævnte skærpelse af de såkaldte Vancouver-regler fra 1999 stiller krav om.

3. Det bør også overvejes, om ikke den danske sundhedsfaglige forskerverden bør informeres yderligere om, at kontraktretlige aftaler om videnskabelige projekter ikke kan tilsidesætte gældende love, tilknyttede bekendtgørelser og rekommandationer, ligesom de ikke kan tilsidesætte UVVU's udmeldinger om karakteren af god videnskabelig praksis.

Referencer:

1. *Lov om opfindelser ved offentlige forskningsinstitutioner* (lov nr. 347 af 02. juni 1999)
2. *Ugeskrift for Læger* 2001; 163: 3834-7
3. *Ugeskrift for Læger* 2001; 163: 6620
4. *Lov om opfindelser ved offentlige forskningsinstitutioner* med kommentarer af Jens Schovsbo, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. udgave, 2001.
5. *Lov om arbejdstageres opfindelser* (Lovbekendtgørelse nr. 131 af 18. marts 1986, som ændret ved lov nr. 130 af 26. februar 1992)
6. *Samarbejdsaftaler mellem universiteter og erhvervsvirksomheder – en rapport fra arbejdsgruppen vedrørende samfinansierede forskningsprojekter*. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, august 2000.
7. *Lov om offentlighed i forvaltningen* (offentlighedsloven), (Lov nr. 572 af 19. december 1985)

BEHANDLEDE SAGER I 2001

Af fuldmægtig, cand.jur. Hanne Koktvedgaard

SAGER AFGJORT EFTER UNDERSØGELSE

Sager overført fra 2000

Sag 1

Genoptagelse af sag om postuleret vildledning og forvridning af det videnskabelige budskab (Sag 5 i UVVU's beretning 2000).

Klagen blev indgivet til UVVU's Udvalg for naturvidenskabelig, jordbrugs- og veterinærvidenskabelig og teknisk-videnskabelig forskning. Klageren fandt, at der var bevidst fejlagtige oplysninger i indklagedes ph.d.-afhandling om naturbeskyttelse.

UVVU traf afgørelse i sagen i september 2000. Det var UVVU's opfattelse, at der ikke kunne gives klageren medhold i, at den indklagede havde gjort sig skyldig i videnskabelig uredelighed. Det var gan-

ske vist uomtvistet, at der i et tekstafsnit i den omhandlede afhandling var givet en fejlagtig oplysning. For at en adfærd skulle kunne betegnes som videnskabelig uredelighed, skulle det imidlertid efter bekendtgørelse nr. 933 af 15. december 1998 om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed kunne dokumenteres, at forskeren havde handlet forsætligt eller havde udvist grov forsømmelighed i forbindelse med forholdet. Da de korrekte oplysninger, som UVVU havde forstået sagen, var angivet i afhandlingens figurmateriale, fandt UVVU ikke grundlag for at antage, at der var tale om en bevidst fejl med henblik på at fordreje det videnskabelige budskab, eller at den udviste forsømmelighed var af en sådan grovhed, at forholdet kunne karakteriseres som videnskabelig uredelighed.

I september 2000 begærede klageren imidlertid sagen genoptaget. På baggrund af en fornyet klage, hvori der indgik nogle faktiske forhold, der afveg fra dem, UVVU havde lagt til grund, blev sagen genoptaget.

Indklagede, som fik forelagt klagerens anmodning om genoptagelse, erkendte, at der ved en fejl var opgivet et forkert tal i ph.d.-afhandlingen, og at det korrekte tal fandtes i en anden afhandling, han havde lavet. Indklagede anførte, at fejlen ikke havde betydning for de konklusioner, der blev draget i afhandlingen, og at han ikke var opmærksom på fejlen ved forsvaret af afhandlingen i august 1996.

UVVU's bemærkninger

Det blev på et møde i UVVU drøftet, hvorvidt det kunne føre til en ændret vurdering af sagen, at de korrekte oplysninger ikke kunne findes i selve ph.d.-afhandlingen, således som det var lagt til grund i UVVU's afgørelse i september 2000.

Som nævnt i den tidligere afgørelse bemærkede UVVU, at det skulle kunne dokumenteres, at forskeren havde handlet forsætligt eller udvist grov forsømmelighed, for at en adfærd kunne beskrives som videnskabelig uredelighed, jf. § 3, stk. 2 i bekendtgørelse nr. 933 af 15. december 1998. Selvom de korrekte oplysninger ikke havde været tilgængelige i ph.d.-afhandlingen, fandt UVVU fortsat ikke, at de subjektive krav til indklagedes adfærd kunne anses for opfyldt. UVVU måtte derfor fastholde, at indklagede

ikke havde gjort sig skyldig i videnskabelig uredelighed.

UVVU fandt, at det lå uden for UVVU's beføjelser at vurdere kvaliteten i forskning. Udvalget bemærkede imidlertid, at den undladte kontrol af talmaterialet måtte karakteriseres som værende i strid med god videnskabelig praksis. Fejlen måtte betragtes som væsentlig, da den ikke fremtrådte som åbenbar set i lyset af andre oplysninger i publikationen.

Sag 2

Sag om postuleret uberettiget tilegnelse af klagerens arbejde (Sag 6 i UVVU's beretning 2000).

UVVU's Udvalg for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning modtog i juni 2000 en klage, hvori klageren bad udvalget tage stilling til, hvorvidt en del af klagerens videnskabelige arbejde var blevet misbrugt i en endnu ikke offentliggjort artikel, der var skrevet af indklagede.

Udvalget for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning nedsatte et ad hoc-udvalg. Ad hoc-udvalget anså det for godtgjort, at ideen om at skrive en videnskabelig artikel var kommet fra indklagede.

Ad hoc-udvalget kom efter en nærmere undersøgelse af materialet til det resultat, at indklagede ikke havde foretaget plagiat af konkrete tekststeder eller data, ligesom der ikke forelå sammenfald af tekster i forhold til det materiale, der hidrørte fra klageren. Udvalget fandt ikke belæg for at betvivle, at indklagede efterfølgende havde gennemført sine egne

datasøgninger. Udvalget måtte dog medgive, at visse af datasøgningerne i betydelig grad overlappede med klagerens.

Der var for begge arbejders vedkommende tale om forholdsvis gængse problemstillinger, der søgtes belyst med velkendte standardteknikker. Disse teknikker var i betydeligt omfang tidligere blevet benyttet af indklagede og dennes medarbejdere og var blevet videreudviklet af disse. En gennemgang af de seks punkter i klagerens præcisering af klagen viste, at det ikke kunne udelukkes, at indklagede gennem læsning af klagerens tekst var blevet påvirket i sin gennemførelse af undersøgelsen med hensyn til valg af data og præsentationsformer, men disse mulige påvirkninger kunne ikke at gælde originale videnskabelige ideer. Problemstillinger af den type, klageren havde behandlet, var i rigt mål repræsenteret i litteraturen, herunder i den indklagedes tidligere arbejder.

Ad hoc-udvalget fandt derfor ikke belæg for, at den indklagede havde gjort sig skyldig i videnskabelig uredelighed. Det var dog udvalgets opfattelse, at indklagede i overensstemmelse med god videnskabelig praksis i form af et "acknowledgement" kunne have takket klageren for deres kortvarige samarbejde.

UVVU fandt i det hele at kunne tiltræde ad hoc-udvalgets redegørelse for sagen og de anlagte vurderinger. UVVU's afgørelse gik derfor ud på, at indklagede ikke havde gjort sig skyldig i videnskabelig uredelighed.

Sag 3

Sag om postuleret vildledning af det videnskabelige budskab gennem forvridning af resultater og konklusioner, citatfusk og manipulation med citater (Sag 7 i UVVU's beretning 2000).

UVVU's Udvalg for humanistisk og samfundsvidenskabelig forskning modtog i juni 2000 en klage fra en forsker over et afsnit i en bog, som en kollega havde skrevet.

Klageren gjorde gældende, at der i det afsnit i den indklagedes bog, hvor klagerens undersøgelse var refereret, var sket en forvridning af det videnskabelige budskab i klagerens ph.d.-afhandling. Klageren anførte, at indklagedes gennemgang af hendes afhandling ikke alene forvred resultater og konklusioner, men også indeholdt citatfejl og manipulation med citater. Klageren oplyste, at hun forudgående havde rettet henvendelse til indklagede, og at hun havde bedt forlaget om bl.a. at berigtige en række forhold i afsnittet. Imidlertid var det indklagedes og forlagets opfattelse, at der ud over en enkelt citatfejl, som forlaget gerne ville rette, alene var tale om faglig uenighed.

Det var udvalgets opfattelse, at der i faglige diskussioner som den foreliggende må gives et betydeligt spillerum for alternative og kritiske fortolkninger af et videnskabeligt værk, både af konkrete tekststeder og af bagvedliggende positioner. En kommentator er ikke forpligtet til at fremstille en forfatters synspunkter i dennes eget begrebsapparat med dets særlige prioriteringer, son-

dringer og relevanser, men har lov til at benytte sit eget begrebsapparat, selvom dette rummer en eksplicit eller, hvilket dog er mindre frugtbart, en implicit kritik af det kommenterede synspunkt. En kommentator er heller ikke forpligtet til at godtage en forfatters eget signalement af sin videnskabelige position og har lov til undertiden at forholde sig kritisk og problematiserende til dette signalement. Som det er tilfældet med andre tekster, kan en læser af en videnskabelig tekst undertiden se sammenhænge i og konsekvenser af en tekst, eller konflikter og modsætninger deri, som forfatteren ikke er bevidst om. Læseren har lov til at fremføre dette alternative synspunkt. Dette kan give anledning til problematisering ikke alene af forfatterens konklusioner, men også af korrektheden af forfatterens redegørelse for sin egne bagvedliggende standpunkter og holdninger. En sådan "dybdehermeneutisk" læsning kan ikke i sig selv karakteriseres som videnskabelig uredelighed.

Udvalget tilføjede, at heller ikke enhver misfortolkning af en tekst eller mangel på præcision i et referat kan karakteriseres som videnskabelig uredelighed. Ethvert referat indebærer en forenkling af det refererede og ethvert citat en udvælgelse inden for en tekstlighed. For at en fortolkning eller et citat skal kunne karakteriseres som uredelig, kræves det yderligere, at det må anses for godtgjort, at der er tale om bevidst forurening af en andens resultat. Udvalget fandt ikke grundlag for at antage, at der i

denne sag var tale om noget sådant.

Udvalget bemærkede imidlertid, at undladelse af citatkontrol og fejlcitering er i strid med god videnskabelig skik. Citatfejlen burde derfor ikke være forekommet. At forlaget efterfølgende var villig til at rette fejlen for indklagede, kunne ikke føre til nogen anden vurdering. Afgørelsen gik derfor ud på, at der ikke kunne gives klageren medhold i, at indklagede havde gjort sig skyldig i videnskabelig uredelighed. Derimod havde indklagede handlet i strid med god videnskabelig skik ved den manglende citatkontrol og fejlcitering.

Sag 4

Sag om uretmæssig anvendelse af data indsamlet i forbindelse med et kvalitetssikringsstudie og forsømmelighed vedrørende medforfatterskab ved publicering af artikel i et fagligt tidsskrift (Sag 8 i UVVU's beretning 2000).

Klagen blev i 2000 indgivet til UVVU's Udvalg for sundhedsvidenskabelig forskning. Klageren gjorde gældende, at forfatterne af artiklen uberettiget havde anvendt data indsamlet i forbindelse med klagerens kvalitetssikringsprojekt.

Sagen blev behandlet af et ad hoc-udvalg. Ad hoc-udvalget bemærkede i sin redegørelse, at UVVU i juni 2000 modtog en anmodning fra chefredaktøren for et videnskabeligt tidsskrift om at undersøge en tvist mellem klageren og de indklagede. Anmodningen blev i første omgang afvist med den begrundelse, at UVVU alene kunne behandle sager, der

blev rejst ved klage. (Se sag nr. 16 i UVVU's beretning 2000.)

Klagen blev herefter rejst i september 2000, hvor klageren anmeldte de indklagede for uretmæssigt at have anvendt data i den omtalte videnskabelige artikel i det faglige tidsskrift.

Ad hoc-udvalget præciserede i sin redegørelse, at sagen drejede sig om retten til at råde over data i et projekt, formuleret, initieret, styret og gennemført af klagerne (en styringsgruppe) med de indklagede som projektdeltagere.

I sin redegørelse lagde ad hoc-udvalget de principielle anvisninger til grund, som fremgår af UVVU's vejledninger i god videnskabelig praksis (Udvalget Vedrørende Videnskabelig Uredelighed. Vejledning i god videnskabelig praksis. Lægeforeningens Forlag 1998), herunder navnlig afsnittene om samarbejdsaftalers grundbestanddele, om ret og pligt til opbevaring og brug af videnskabelige data og om forfatterskab.

Som resultat af kvalitetssikringsprojektet blev der udarbejdet en *intern rapport* alene med klagerne som forfattere. Ad hoc-udvalget fandt, at de indklagede også burde have været medforfattere. Men da rapporten havde status som et arbejdsdokument på den pågældende institution, bedømtes forseelsen – også under hensyn til, at de pågældende ikke selv havde henledt opmærksomheden på forholdet – som en mindre alvorlig afvigelse fra god videnskabelig praksis.

Inden den interne rapport var færdig, indsendte de indklagede *et manuskript*

med de indklagede og klagerne som forfattere. Manuskriptet blev ikke antaget til publikation. Først lang tid efter, at manuskriptet var blevet afvist, blev klagerne klar over, at de havde været medforfattere.

Ad hoc-udvalget fandt det godtgjort, at klagerne sammen med de indklagede måtte betragtes som en forskergruppe, der i fællesskab gennemførte det projekt, som blev dokumenteret i den interne rapport. Publikationer, som bygger på fælles datamateriale, burde derfor planlægges og aftales i fællesskab. Det blev ikke anset for væsentligt, at de indklagede ikke formelt var medlemmer af styringsgruppen.

Herefter fandt ad hoc-udvalget, at de indklagede havde fraveget god videnskabelig praksis i betydelig grad:

- ved på grundlag af de indsamlede data i eget navn at udarbejde et manuskript uden forhåndsftale med klagerne
- ved ikke at sikre sig klageres skriftlige godkendelse af manuskriptet inden afsendelsen, og
- ved ikke at orientere anmelderne om manuskriptets afvisning.

Klageres tilladelse til at kunne bruge data til *en ændret artikel* i et andet tidsskrift, som de indklagede nu tog initiativ til, forelå ikke. Hertil kom, at de indklagede også havde inddraget andre data uden forhåndsftale herom og havde inddraget en tredjemand som forfatter. Endvidere var der afgivet urigtig erklæring om institutionernes godkendelse til

publikation. Først ved publiceringen af artiklen blev klagerne opmærksomme på dens eksistens.

Ad hoc-udvalget fandt, at de indklagede havde fraveget god videnskabelig praksis i betydelig grad og herved havde foranlediget publicering af en artikel, der var misvisende, hvad angår klagernes indsats:

- ved på basis af fællesmateriale at have udarbejdet et manuskript uden forhåndsaftale med klagerne
- ved ikke at have sikret sig klagernes kommentarer
- ved at undlade at inddrage klagerne som medforfattere
- ved at inddrage en tredjemand uden tilknytning til projektet som medforfatter
- ved at tredjemand accepterede medforfatterskab uden aktiv medvirken ved projektet
- ved over for det videnskabelige tidskrift at afgive urigtig erklæring om, at manuskriptet var godkendt til publikation af de institutioner, hvorfra arbejdet udgik

Ad hoc-udvalget kunne, som sagen forelå oplyst, ikke med sikkerhed afgøre, om de indklagede havde haft til hensigt at vildlede med hensyn til klagernes indsats.

Ad hoc-udvalget kunne heller ikke med sikkerhed afgøre, om de indklagede havde haft til hensigt at vildlede med den urigtige forfattererklæring, men fandt, at de indklagedes handlinger var så groft forsømmelige, at de havde overskredet grænsen for videnskabelig urede-

lighed. Forsømmeligheden vedrørte ikke selve det videnskabelige budskab i artiklen, men alene rettigheder til data og medforfatterskab.

Til de indklagedes anbringende om, at styregruppen ikke havde levet op til sit ledelsesansvar ved ikke at sørge for at udarbejde aftaler om bl.a. fordeling af forfatterskab og udarbejdelse af publikationer, bemærkede ad hoc-udvalget, at det ville have været en fordel, hvis UVVU's forslag vedrørende samarbejdsaftaler var blevet efterlevet fra starten af projektet. Det forhold, at de indklagede kunne have ønsket sig en bedre ledelse, fritog dem dog ikke for at efterleve god videnskabelig praksis vedrørende forfatterskab og brugsret til fælles data, herunder aktivt at søge problemer løst i den samlede projektgruppe.

UVVU's Udvalg for sundhedsvidenskabelig forskning fandt i det hele at kunne tiltræde ad hoc-udvalgets redegørelse for sagen og de anlagte vurderinger og traf følgende afgørelse:

Der er af sagens parter begået en mindre alvorlig fravigelse fra god videnskabelig praksis ved ikke at anføre de indklagede som medforfattere til den interne rapport.

To indklagede har som anført fraveget god videnskabelig praksis i betydelig grad i forbindelse med det ikke-publicerede manuskript, ligesom de sammen med den inddragne tredjemand uretmæssigt har anvendt fælles data i den omhandlede artikel til det videnskabelige tidsskrift og i forbindelse hermed afgivet en urigtig forfattererklæring, og uretmæssigt har angivet den inddragne tred-

jemand som medforfatter. Også i forbindelse med denne artikel er der herefter sket fravigelse af god videnskabelig praksis i betydelig grad.

UVVU tiltræder, at den af den hovedindklagede og den inddragne tredjemand herved udviste uagtsomhed er så grov, at adfærden for deres vedkommende, uanset at forholdene ikke berører det videnskabelige budskab i artiklen, må karakteriseres som videnskabelig uredelighed.

Sager indkommet i 2001

Sag 5

Sag om bevidst plagiering af en anden forskers manuskript og publicering af plagiatet i et videnskabeligt tidsskrift.

Det fremgik af sagen, at en arbejdsgruppe bestående af europæiske forskere skulle opsamle viden om et specielt sundhedsvidenskabeligt problem. Klageren havde på det tidspunkt foretaget litteratursøgninger og skrevet om dele af emnet i forbindelse med en arbejdsopgave på et videnskabeligt institut. Det blev vedtaget, at dette arbejde skulle danne udgangspunkt for det fælles projekt, og der blev samtidig vedtaget en forfatterrækkefølge. Både klageren og den indklagede udenlandske forsker skulle være medforfattere til den endelige artikel.

Artiklen blev færdigskrevet i februar 2001 og herefter rundsendt til alle medlemmer af arbejdsgruppen. Indklagede forholdt sig meget passiv i forbindelse med skrivningen af artiklen, men forbe-

holdt sig dog ret til fortsat at være medforfatter. Alle medlemmer af arbejdsgruppen underskrev. Artiklen blev sendt til et videnskabeligt tidsskrift, som kvitterede for modtagelsen i marts 2001.

I april 2001 opdagede klageren ved en tilfældighed, i forbindelse med søgning efter litteratur i en database, en artikel skrevet af indklagede med en titel, som virkede bekendt. Klageren rekvirerede artiklen og opdagede herved, at indklagedes artikel var en ordret afskrivning af det manuskript, klageren havde udarbejdet som basis for samarbejdet, bortset fra abstract, summary, 22 linier i indledningen og 20 linier i diskussionen.

Foreholdt dette tilstod indklagede over for klageren i juni 2001 at have tilegnet sig klagerens artikel og publiceret indholdet i eget navn. Indklagede beklagede meget det skete og udtalte, at han håbede, at dette forhold ikke ville skabe vanskeligheder for publicering af artiklen i det videnskabelige tidsskrift, som havde modtaget denne i marts 2001.

UVVU's Udvalg for sundhedsvidenskabelig forskning behandlede sagen på et møde i august 2001. På det foreliggende grundlag fandt udvalget det godtgjort, at indklagede helt bevidst havde tilegnet sig klagerens forslag til artikel og publiceret denne i et tidsskrift i eget navn. Den indklagede havde dermed begået videnskabelig uredelighed, jf. § 3, stk. 1, nr. 6 (plagiering af andres forskningsresultater) og nr. 8 (uretmæssig angivelse af forfatterrolle) i bekendtgørelse om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed.

hed (nr. 933 af 15. december 1998). Udvalget traf herefter følgende afgørelse:

Indklagede har begået videnskabelig uredelighed, jf. § 3, stk. 1, nr. 6) og 8) i bekendtgørelse om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (nr. 933 af 15. december 1998).

Afgørelsen blev affattet både på dansk og på engelsk og sendt til den indklagedes arbejdsgiver og til det videnskabelige tidsskrift, hvor plagiatet var offentliggjort.

Sag 6

Sag om en tidsskriftsredaktions misfortolkning af en forskers videnskabelige resultater, fejlagtig anklage for at have produceret uoverensstemmende forskningsresultater og forbud mod at publicere i tidsskriftet for en periode af to år uden iagttagelse af forudgående høring.

I maj 2001 indbragte en forsker en klage til UVVU mod redaktionen for et internationalt videnskabeligt tidsskrift, repræsenteret ved tidsskriftets hovedredaktør.

UVVU nedsatte et ad hoc-udvalg, hvori et fremtrædende udenlandsk medlem indgik. Ad hoc-udvalget baserede sin bedømmelse af *anklagen om dobbeltpublikation* på principperne i *Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journals*. Ved dobbeltpublikation forstås, at to artikler er næsten identiske. Ved overflødig publikation forstås, at forfatteren har publiceret flere artikler end nødvendigt for at præsentere sine videnskabelige resultater optimalt.

Det var ad hoc-udvalgets opfattelse, at

der ikke var tale om dobbeltpublikation. De to artikler var ikke identiske, men overlappede hinanden i betydelig grad. Da der imidlertid var tale om to artikler i stedet for én, og da disse artikler blev sendt til forskellige tidsskrifter, havde forskeren forset sig mod god publikationspraksis ved at søge at opnå en overflødig publikation.

Vedrørende anklagen om modstridende data og vildledning af det videnskabelige samfund fandt ad hoc-udvalget ikke, at der var tale om modstridende data i de to artikler. Det var ikke mærkeligt, at redaktionen blev forvirret, da forskeren ikke selv forklarede, hvordan de to artikler hang sammen. Udvalget konkluderede, at anklagen mod klageren for at have publiceret modstridende resultater ikke holdt. Der var ikke basis for anklagen om, at klageren havde vildledt det videnskabelige samfund.

Vedrørende anklagen om undladt reference i det indsendte manuskript til den allerede publicerede artikel lagde ad hoc-udvalget til grund for sin beslutning de retningslinier for indsendelse af manuskripter, som det indklagede tidsskrift har udgivet. I forfatterinstruktionen hedder det: "Hvis der er publiceret artikler andetsteds eller indsendt til publikation andetsteds, skal der vedlægges kopi af disse artikler ved indsendte manuskripter."

Udvalget fandt, at klageren havde gjort sig skyldig i undladelse af at efterkomme denne instruktion og derved krænket almindeligt kendte principper i Vancouver-reglerne.

Vedrørende anklagen om redaktørens undladelse af at følge almindeligt kendte principper om høring (kontradiktion) ved fastsættelsen af sanktionen om to års publikationsforbud anførte ad hoc-udvalget følgende:

Redaktøren skal i tilfælde af mistanke om brud på god publikationspraksis straks underrette forfatteren herom og bede om svar på præcist formulerede anklager. Forfatteren skal have ret til at svare på disse anklager. Der bør ikke foretages yderligere sanktioner, før svar er modtaget, og redaktøren har bedømt, om der er behov for yderligere brevveksling. Redaktøren kan også vælge at indhente ekspertevaluering af anonymiseret materiale. Forfatteren skal underrettes om de supplerende skridt i proceduren og skal have ret til at fremkomme med yderligere oplysninger.

I tilfælde af mindre forseelser mod god publikationspraksis, såsom dobbeltpublikation eller overflødig publikation, kan redaktionskomitèen træffe afgørelse i sagen og vedtage om eventuelle sanktioner. De kan vælge at oplyse forfatterens arbejdsgiver herom.

I tilfælde af alvorlige brud på god publikationspraksis, såsom plagiat, må redaktøren og redaktionskomitèen træffe afgørelse om eventuelt at involvere arbejdsgiveren (f.eks. dekanen) eller en institution som f.eks. UVVU. Disse muligheder skal også anvendes, hvis sagen synes at kræve yderligere undersøgelse, som normalt vil ligge uden for redaktørens sfære. Det er normalt umuligt for en redaktør at anvende den retlige fremgangsmåde, som er nødvendig ved alvorlige anklager mod en forfatter.

I den konkrete sag kom ad hoc-udvalget til det resultat, at redaktionskomitèen ikke havde iagttaget den fornødne høringsprocedure, før dommen blev fastsat og iværksat.

Over for ad hoc-udvalget medgav redaktøren, at hans anklage om modstridende data måtte karakteriseres som ikke værende velbegrunderet. Redaktørens hovedanklage blev herefter ikke længere vildledning af den videnskabelige verden eller publicering af modstridende forskningsresultater, men redaktørens ret til at iværksætte sanktioner ved overtrædelse af tidsskriftets forfatterinstruks. Den indklagede fremførte intet om proportionaliteten mellem denne begrundelse for reaktionen og dommens strenghed. Den indklagede bemærkede dog, at hverken han eller redaktionskomitèen havde til hensigt at ødelægge klagerens rygte.

På baggrund af gennemgangen af sagsforløbet og de indsendte sagsakter kom ad hoc-udvalget til følgende konklusion:

- at klageren *ikke* havde foretaget dobbeltpublikation, men at det indsendte manuskript dog overlappede den publicerede artikel i en sådan grad, at der var tale om overflødig publikation,
- at klageren *ikke* havde produceret modstridende forskningsresultater,
- men at klageren havde overtrådt tidsskriftets forfatterinstruktion og almindelige accepterede principper for information til redaktører om andre manuskripter, som er tæt relateret til det indsendte manuskript.

Den indklagede havde på sin side

- uberettiget anklaget klageren for at producere modstridende forskningsresultater,
- misforstået resultaterne i klagerens manuskript samt
- fastsat og iværksat sanktioner mod klageren og dennes medforfatter uden iagttagelse af almindeligt kendte retsprincipper.

UVVU's Udvalg for sundhedsvidenskabelig forskning henholdt sig til ad hoc-udvalgets grundige redegørelse og konklusioner. I overensstemmelse hermed traf UVVU følgende afgørelse:

Klageren har ikke produceret modstridende forskningsresultater og har ikke foretaget dobbeltpublikation af sine resultater. Det til det indklagede tidsskrift indsendte manuskript overlapper dog den til det andet tidsskrift sendte artikel i en sådan grad, at det vanskeligt kan begrunde en selvstændig artikel. Klageren har ved ikke at orientere redaktøren for det indklagede tidsskrift om den tidligere artikel overtrådt tidsskriftets forfatterinstruks, der er i overensstemmelse med almindeligt accepterede principper for information til redaktører om andre arbejder, som er tæt relateret til det indsendte manuskript.

Den indklagede har på sin side fejlagtigt anklaget klageren for at producere modstridende forskningsresultater og har på dette fejlagtige grundlag fastsat og iværksat sanktioner mod klageren uden iagttagelse af forudgående høring.

Under hensyn til, at redaktionskomitèen i forbindelse med fastsættelsen af sanktioner

ikke har handlet i overensstemmelse med anerkendte forvaltningsprocedurer, henstiller UVVU, at redaktionskomitèen genoptager sagen og på det nu oplyste grundlag træffer en ny afgørelse. UVVU udbeder sig underretning om redaktionskomitèens stillingtagen.

UVVU sender en kopi af denne afgørelse til det tidsskrift, som har publiceret den første artikel. Afgørelsen er udfærdiget på både dansk og engelsk.

Sag 7

Henvendelse om UVVU's kompetence vedrørende bedømmelse af god videnskabelig skik ifølge bekendtgørelse nr. 933 af 15. december 1998.

I maj 2001 henvendte en fagforening sig til Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU) og bad om at få oplyst, med hvilken hjemmel UVVU behandlede sager om overtrædelse af god videnskabelig skik.

UVVU besvarede henvendelsen i således:

Vedtægterne for det tidligere "Udvalget Vedrørende Videnskabelig Uredelighed" indeholdt – lige så lidt som bekendtgørelsen vedrørende de nye Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed – bestemmelser om UVVU's kompetence vedrørende bedømmelse af handlinger i strid med god videnskabelig skik.

UVVU's beretning 1995 indeholder på siderne 33-45 en artikel af Daniel Andersen og Hans Henrik Brydenscholt med titlen "UVVU's bedømmelse af handlinger, der er i strid med god videnskabelig praksis og afgrænsningen af UVVU's sagsområde". Det følger af denne artikel, at det

daværende UVVU som udgangspunkt kun behandlede sager, hvor der forelå anmeldelse vedrørende videnskabelig uredelighed. Som det fremgår af artiklen, viste erfaringen imidlertid, at det ved behandlingen af de efter vedtægterne indbragte sager i et vist omfang tillige fandtes nødvendigt også at arbejde med en norm for god forskningspraksis.

I det daværende UVVU's årsberetning for 1997 findes endvidere en evaluering af det norske uredelighedsudvalg, foretaget af Daniel Andersen og Hans Henrik Brydensholt (se s. 19 ff). Desuden omtales den uheldige virkning af, at man i det norske udvalg i sin konklusion alene havde taget stilling til uredeligheds-spørgsmålet (side 21 n. – 22 ø.). Det vides, at man i det norske udvalg nu også konstaterer, om der i en sag foreligger andre former for afvigelse fra god forskningsskik.

Det fremgår af årsberetningen for 1999 fra de nye Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed, at der har været enighed om fortsat at anvende normen for god videnskabelig skik. Dette er, som det fremgår af referatet i denne beretningssag nr. 1, også sket i praksis. Der henvises i øvrigt til de nævnte artikler i UVVU's beretninger for 1995 og 1997.

UAFSLUTTEDE SAGER

Sag 8

Begæring om aktindsigt (Sag 4 i UVVU's beretning 2000).

En journalist rettede over for UVVU en anmodning om aktindsigt i en sag, som var under behandling i UVVU.

Det tidligere Udvalg Vedrørende Videnskabelig Uredelighed, der var nedsat af Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd, fulgte den praksis ikke at give aktindsigt i sager, der var under behandling i udvalget. Begrundelsen for denne praksis var dels hensynet til udvalgets arbejdsmuligheder, dels hensynet til den indklagede. Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed besluttede at følge det hidtidige udvalgs praksis på området, og anmodningen blev derfor afvist. Journalisten indbragte herefter UVVU's afvisning til Folketingets Ombudsmand, hvis afgørelse ikke forelå ved udgangen af år 2000.

I april 2001 meddelte Folketingets Ombudsmand, at det var hans opfattelse, at § 4 m i *Lov om forskningsrådgivning* (lovbekendtgørelse nr. 676 af 19. august 1997) fastslog, at der kan klages til Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling over retlige spørgsmål i forbindelse med afgørelser truffet af de statslige forskningsråd, Forskningsforum eller udvalg nedsat heraf, herunder UVVU.

Ministeriet tog Folketingets Ombudsmands afgørelse til efterretning og behandlede journalistens klage over UVVU. Ministeriet traf i november 2001 en af-

gørelse og meddelte klageren, at man ikke kunne give ham medhold i klagen over UVVU's afvisning af klagerens begæring om aktindsigt under sagens behandling.

Sagen vedrørte, som det fremgår, en journalists ønske om at få aktindsigt i en sag, hvor der endnu ikke er truffet afgørelse.

Med hensyn til klagers og indklagedes stilling er det uden videre klart, at UVVU gennem sin høringsprocedure sørger for, at de har fuld indsigt i sagen. UVVU har ikke midler til at hindre, at en af parterne går til pressen, mens sagen er under behandling. Men UVVU har hidtil, når man påbegyndte behandlingen af en sag, henstillet til parterne, at de iagttager diskretion, indtil en afgørelse foreligger. I forbindelse med sit svar til ombudsmanden pegede Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling på, at det ville være mere hensigtsmæssigt, hvis UVVU rettede henvendelse til indklagede med henblik på en afklaring af behovet for en hemmeligholdelse, inden man gav en sådan henstilling.

UVVU kan se nytten af en sådan procedure, der vil sikre udvalget et mere nuanceret grundlag for sin stillingtagen til, hvorvidt man skal anmode parterne om at afvente udvalgets afgørelse, inden de informerer pressen.

Sag 9

Sag om en konfliktsituation, som medførte forbud mod publicering af en videnskabelig artikel (Sag 10 i UVVU's beretning 2000).

Klagen blev indgivet i 2000 til UVVU's Udvalg for sundhedsvidenskabelig forskning af en forsker, som ved udarbejdelse af et forslag til en videnskabelig artikel havde fået forbud fra de øvrige medforfattere mod at publicere en artikel, der bl.a. indeholdt resultater vedrørende et emne, som han i en gensidig aftale om anvendelse af data ikke havde tilladelse til at inddrage i sit projekt. Sagen havde været afsluttet, men blev på ny taget under behandling i beretningsåret.

UVVU's Udvalg for sundhedsvidenskabelig forskning besluttede at nedsætte et ad hoc-udvalg, der fik til opgave at udarbejde en redegørelse for sagen til UVVU. Redegørelsen blev i oktober 2001 sendt til sagens parter med henblik på en eventuel kommentering af faktuelle forhold.

Klageren har svaret, at han ikke har bemærkninger til redegørelsen, mens de indklagede har meddelt, at svar først kan foreligge i 2002. Sagen kan derfor ikke afsluttes i beretningsåret, men overføres til år 2002.

Sag 10

Sag om begæring om aktindsigt i en sag, som var under behandling, men endnu ikke var afsluttet (Sag 11 i UVVU's beretning 2000).

En speciallæge rejste i 1999 over for UVVU tvivl om bæredygtigheden af det materiale, der førte til godkendelse af et lægemiddel. Sagen blev afgjort af UVVU

i 1999 på grundlag af en redegørelse fra et ad hoc-udvalg, som Udvalget for sundhedsvidenskabelig forskning havde nedsat, jf. UVVU's beretning for 1999, sag nr. 2.

Under behandlingen af sagen begærede en journalist aktindsigt i ad hoc-udvalgets redegørelse. Anmodningen blev afslået med den begrundelse, at Udvalget for sundhedsvidenskabelig forskning ønskede at følge den praksis, som det tidligere Udvalget Vedrørende Videnskabelig Uredelighed havde fulgt, dvs. ikke at give aktindsigt i sager, der var under behandling i udvalget. Begæringen blev derfor afslået. Sagen blev herefter indbragt for Folketingets Ombudsmand, som ved udgangen af 2000 endnu ikke havde afsluttet behandlingen af sagen, jf. UVVU's beretning 2000, sag nr. 11.

Folketingets Ombudsmand traf i april 2001 endelig afgørelse i denne sag. I afgørelsen tog Folketingets Ombudsmand ikke stilling til UVVU's afslag på aktindsigt, men udtalte, at § 4 m i *Lov om forskningsrådgivning* (lovbekendtgørelse nr. 676 af 19. august 1997) efter hans opfattelse fastslår, at der kan klages til Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling over retlige spørgsmål i forbindelse med afgørelser truffet af de statslige forskningsråd, Forskningsforum eller udvalg heraf, herunder UVVU. Folketingets Ombudsmand mente derfor ikke, at ministeriet burde have afvist klagen over UVVU's afslag på aktindsigt. Han henstillede derfor til Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, at ministeriet

behandler klagen over afslaget på aktindsigt. Ministeriets afgørelse af dette spørgsmål forelå ikke ved beretningsårets udløb. Sagen overføres derfor til UVVU's beretning 2002. Sagen bør i øvrigt sammenholdes med sag nr. 8, der er beskrevet ovenfor.

Sag 11

Sag om en henvendelse om mulig videnskabelig uredelighed i form af mulig manipulation med data (Sag 12 i UVVU's beretning 2000).

UVVU modtog i 2000 til orientering kopi af en korrespondance, som blev ført mellem en forsker og et videnskabeligt tidsskrift. Som svar på henvendelsen meddelte UVVU, at UVVU ikke havde mulighed for at tage sager op af egen drift, men alene kan behandle sager, der rejses ved klage.

I 2001 blev henvendelsen afløst af en formel klage. UVVU's Udvalg for naturvidenskabelig, jordbrugs- og veterinærvidenskabelig og teknisk-videnskabelig forskning nedsatte i august 2001 et ad hoc-udvalg, som fik til opgave at udarbejde en redegørelse, som kan danne grundlag for UVVU's behandling af sagen. Ad hoc-udvalget har ved beretningsårets udløb endnu ikke kunnet gøre redegørelsen færdig. Sagen kan derfor ikke afsluttes i 2001, men overføres til 2002.

Sag 12

Sag om klage over en udenlandsk forsker, som uden tilladelse har plagieret andres videnskabelige artikler.

UVVU modtog i september 2001 til orientering en kopi af et brev fra ledelsen af et institut ved et dansk universitet med en klage over, at en udenlandsk gæsteforsker ved det danske institut efter sin hjemkomst til sit eget land havde publiceret mindst to videnskabelige artikler om eksperimentelle data, som hidrørte fra instituttet. Heraf havde den udenlandske forsker produceret visse data under sit ophold i Danmark, mens en anden del omhandlede forskningsaktiviteter, som den udenlandske forsker ikke havde deltaget i, og som var blevet publiceret af det danske institut i tidsskrifter i 1998. Institutledelsen anklagede på denne baggrund den udenlandske forsker for plagiat og uretmæssigt forfatterskab, idet data og artikler var kopieret uden tilladelse fra de danske forskere og uden reference til de danske forskeres arbejder.

Da det danske institut efter tre måneder ikke havde modtaget nogen reaktion fra det udenlandske institut, bad instituttet i december 2001 UVVU om at indtræde i sagen. Sagen kan ikke gøres færdig i beretningsåret og overføres derfor til år 2002.

AFVISTE SAGER

Sag 13

Sag om klage over krænkelse af god videnskabelig praksis på et dansk universitet.

En forsker klagede i marts 2001 over krænkelse af god videnskabelig praksis på et universitet.

Med henvisning til § 3 i bekendtgørelse om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (nr. 933 af 15. december 1998) gjorde UVVU opmærksom på, at UVVU kun kan behandle sager, hvor der blev indgivet klage mod nogen for videnskabelig uredelighed. På denne baggrund var det umiddelbart UVVU's opfattelse, at klagerens sag faldt uden for UVVU's sagsområde, hvorfor udvalget alene af den grund måtte afstå fra at behandle sagen.

I maj 2001 bad klageren imidlertid UVVU om igen at se på klagen, idet klageren nu havde præciseret de punkter, hvor der efter dennes opfattelse forelå forvridning af det videnskabelige budskab og grov vildledning om en persons indsats.

UVVU's Udvalg for naturvidenskabelig, jordbrugs- og veterinærvidenskabelig og teknisk-videnskabelig forskning drøftede herefter sagen på et møde i august 2001. Der var i udvalget enighed om, at det ikke kunne antages, at problemet i sagen vedrørte videnskabelig uredelighed. Klagen måtte derfor afvises.

Sag 14

Sag om klage over en forskers antividenskabelige holdninger.

I maj 2001 modtog UVVU en henvendelse, hvori klageren bad UVVU om at medvirke til at fratage en forsker sin doktorgrad med den begrundelse, at den pågældende forsker – en meget efterspurgt foredragsholder og forfatter til adskillige artikler og lærebøger – havde en

antividskabelig holdning, som var skadelig for videnskaben.

UVVU meddelte klageren, at klagen over forskerens uvidenskabelige holdninger ikke kunne antages at være rettet mod en adfærd, der kunne betegnes som videnskabelig uredelighed jf. definitionen af dette: § 3, stk. 1 i Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udviklings bekendtgørelse nr. 933 af 15. december 1998 om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed, som er grundlaget for UVVU's arbejde. Sagen blev derfor afvist som følge af bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Sag 15

Sag om plagiat af klagerens artikel ved publicering af en kronik i en landsdækkende avis uden kildeangivelse og uden klagerens tilladelse eller viden.

I august 2001 klagede en forsker til UVVU over, at den indklagede havde gjort sig skyldig i videnskabelig uredelighed ved at have plagieret klagerens publikation i en kronik i et landsdækkende dagblad uden klagerens samtykke og viden og uden henvisning til klagerens artikler. Der blev desuden klaget over, at den indklagede havde krænket klagerens ophavsret, og klageren krævede en erstatning på mindst 50.000 kr.

UVVU fandt, at sagen ikke kunne afgøres af UVVU, uanset om det efter den målestok, der anvendes vedrørende videnskabelige publikationer, måtte fastslås, at der forelå plagiat.

Ministeriet for Videnskab, Teknologi

og Udviklings bekendtgørelse om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed fastslår i § 3, stk. 1, at "Videnskabelig uredelighed omfatter handlinger eller undladelser, hvorved der i *forskning* sker forfalskning eller forvridning af det videnskabelige budskab eller grov vildledning om en persons indsats i forskningen". Det var UVVU's opfattelse, at den omhandlede artikel efter sin fremtrædelsesform ikke kunne begrunde en behandling efter videnskabelige kriterier. Det tilføjedes, at UVVU ikke i bekendtgørelsen har hjemmel til at bedømme erstatningskrav.

UVVU måtte derfor for sit vedkommende afvise at forfølge denne sag nærmere.

Sag 16

Sag om anklage for fabrikerede forskningsresultater publiceret i et abstract, som blev fremlagt på en international conference i 1996.

I september 2001 anklagede en forsker en anden forsker ved et videnskabeligt institut for fabrikering af videnskabelige data i et abstract, som var indsendt forud for en international conference, der blev afholdt i september 1996.

I overensstemmelse med UVVU's forretningsorden blev klagen undergivet høringsprocedure hos den indklagede. På det således tilvejebragte grundlag tog UVVU's Udvalg for sundhedsvidenskabelig forskning på et møde stilling til, om sagen, uanset sin alder, skulle realitetsbehandles.

Udvalgets konklusion blev, at klagen afvist med henvisning til § 5, stk. 1, i Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udviklings bekendtgørelse om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (nr. 933 af 15. december 1998), hvorefter "en klage over videnskabelig uredelighed skal indgives i rimelig tid efter, at klageren har fået det nødvendige grundlag for at indgive klagen. Udvalgene kan kun i særlige tilfælde behandle forhold, der ligger mere end fem år tilbage i tiden."

Ved sin afvisning af klagen lagde udvalget vægt på, at der var tale om en klage over et abstract, og at den senere artikel byggede på en anden forsøgsmetode. Udvalget fandt efter en samlet vurdering ikke, at sagen indeholdt sådanne særlige grunde, som kunne begrunde, at den skulle undergives videregående behandling. Sagen blev herefter afvist uden nogen realitetsbehandling.

Sag 17

Sag vedrørende en klage over et universitets behandling af en sag om en bog, som på en række punkter blev postuleret at være videnskabelig uredelig (Sag 13 i UVVU's beretning 2000).

Sagen, der blev afvist, er refereret i UVVU's beretning 2000 (sag nr. 13). Klageren var ikke tilfreds med UVVU's behandling af sagen og klagede i første omgang til Forskningsforum, som afviste sagen med den begrundelse, at Forskningsforum og UVVU ikke indgår i det almindelige administrative myndigheds-

hierarki, og at Forskningsforum ikke ved særlig lovbestemmelse er tillagt tilsynsbeføjelser i forhold til UVVU. Afgørelsen blev truffet i 2001.

Efter modtagelse af Forskningsforums afvisning af at behandle sagen klagede forskeren herefter i januar 2001 til Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling. I klagen til ministeriet bad forskeren om svar på følgende spørgsmål:

1. Er det den politiske hensigt med bekendtgørelse om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (nr. 933 af 15. december 1998), at spørgsmål vedrørende videnskabelig uredelighed skal afgøres af UVVU, eller kan et universitets ledelse på eget initiativ, og uagtet Bkg. nr. 933, rejse sagen om videnskabelig uredelighed og i eget regi træffe en forvaltningsretlig gyldig afgørelse i sagen gennem en ad hoc sagsbehandlingsprocedure.
2. Skal formuleringen "En klage ... skal indgives i rimelig tid efter, at klageren har fået det nødvendige grundlag for at indgive klagen" under alle omstændigheder fortolkes i forhold til det tidspunkt, hvor klageren er blevet opmærksom på de påklagede forhold eller under ekstraordinære omstændigheder finder det nødvendigt at indgive klagen? Og gælder den i Bkg. 933, § 5, stk. 1, angivne tidsfrist det tidspunkt, hvor sagen modtages af UVVU, eller det tidspunkt, hvor UVVU påbegynder eller afslutter sagsbehandlingen?
3. Skal § 4, stk. 2, i Bkg. 933 fortolkes sådan, at det enkelte udvalg kan afvise enhver sag, som udvalget af den ene eller

den anden grund ikke ønsker at behandle?

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling meddelte i første omgang klageren, der i februar 2001 havde rykket for et svar, at ministeriet afventede en udtalelse fra Folketingets Ombudsmand om, hvorvidt ministeriet var klageinstans for afgørelser og retlige spørgsmål vedrørende UVVU.

Folketingets Ombudsmand fremkom i april 2001 med sin udtalelse vedrørende spørgsmål om rekursadgang til ministeriet. Sammenfattende var det ombudsmandens vurdering, at Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling var klageinstans for afgørelser af retlige sagsbehandlingsspørgsmål truffet af UVVU.

Ministeriet tog ombudsmandens afgørelse til efterretning og svarede klageren i maj 2001. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling gav udtryk for følgende:

Ad spm. 1: om den politiske hensigt vedrørende UVVU's kompetence efter Bkg. 933 til at træffe afgørelse i spørgsmål vedrørende videnskabelig uredelighed og spm. 3) Spørgsmålet om UVVU's pligt til realitetsbehandling, jf. bkg. 933, § 4, stk. 2

Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU) har som retsgrundlag bekendtgørelse om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (nr. 933 af 15. december 1998), hvor der blev fastsat regler for tre udvalg vedrørende uredelighed i dansk forskning, jf. bekendtgørelsens § 1, stk. 1. UVVU's af-

gørelser afgives i form af udtalelser med en begrundet stillingtagen og meddeles sagens parter, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 5. Sager vedrørende videnskabelig uredelighed kan rejses for udvalgene ved klage i medfør af § 2, stk. 1. Tilsvarende kan en person begære en sag behandlet for at blive rensat for verserende rygter, jf. § 2, stk. 1, 2. punktum. UVVU kan ikke af egen drift tage sager op.

På denne baggrund meddelte ministeriet klageren, at UVVU som udgangspunkt har adgang til at skønne, om der skal ske realitetsbehandling eller afvisning af en sag, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2, cfr. § 4, stk. 2. Skønnet skal dog udøves inden for rammerne af gældende ret i øvrigt, herunder såvel bekendtgørelsen som almindelige forvaltningsretlige grundsætninger. Dvs. at UVVU ikke frit kan afvise en klage f.eks. blot med henvisning til administrativ konveniens. UVVU's sagsbehandling må heller ikke basere sig på vilkårlighed i valg og afvejning af kriterier. Hvis det på det foreliggende grundlag findes nærliggende, at der er sket en fejl, der emnemæssigt falder inden for UVVU's kompetenceområde, jf. § 2 og § 3, bør sagen behandles.

Da det ville være en tjenesteforseelse, hvis en person med forskningspligt udfører sit forskningsmæssige arbejde uredeligt, vil institutionen også selv kunne sanktionere forholdet tjenstligt.

Samtidig bemærkede ministeriet, at sager om videnskabelig uredelighed spænder over et meget bredt felt. I simple sager om afskrift, hvor forholdet er ob-

objektivt konstaterbart, vil institutionen selv kunne prøve forholdet, men i mere komplicerede sager skal UVVU ses som et tilbud om, at et sagkyndigt organ kan prøve forholdet, hvor institutionslederen måske ikke selv finder sig kompetent. Det vil dog altid være arbejdsgiveren, der skal vurdere spørgsmålet om eventuelle tjenstlige sanktioner, mens UVVU alene kan udtale sig om, hvorvidt en given adfærd efter UVVU's opfattelse må betegnes som videnskabelig uredelig, jf. bekendtgørelsens § 6.

Ad spm. 2 – Spørgsmålet om klagefrist

Ifølge bekendtgørelsens § 5, stk. 1, 1. punktum, skal en sag vedrørende videnskabelig uredelighed indgives inden for en rimelig tid efter, at den pågældende har fået det nødvendige grundlag for at indgive sagen. § 5, stk. 1, 2. punktum hjemler imidlertid en objektiv femårig forældelsesregel, hvorefter UVVU kun i særlige tilfælde kan behandle forhold, der ligger mere end 5 år tilbage i tiden.

Efter ministeriets opfattelse løber fristen for forældelse i § 5, stk. 1, 2. punktum fra det tidspunkt, hvor de faktiske forhold har fundet sted. Det vil efter ministeriets opfattelse normalt være det tidspunkt, hvor der finder en offentliggørelse sted i ophavsretlig forstand, dvs. tidspunktet for et værks tilgængeliggørelse for offentligheden, jf. LBK nr. 706 af 29. september 1998 (ophavsloven), § 2, stk. 3, jf. stk. 4. Ved fortolkning af "særlige tilfælde", der kan fravige den 5-årige forældelse, må det bero på en kon-

kret vurdering, hvor kriterier som f.eks. muligheden for at føre bevis for de pågældende forhold eller forholdets grovhed bør tillægges vægt.

Ministeriet fandt det vanskeligt at give et udtømmende svar på spørgsmålet om tidsperspektivet i begrebet "rimelig tid", der må indgå som en del af en helhedsvurdering, især forståelsen af "det nødvendige grundlag".

Som eksempel nævnte ministeriet plagiering, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 6, hvor det kan være vanskeligt og tidskrævende at tilvejebringe de faktiske oplysninger om forfatteren til den videnskabelige artikel. Her fandt ministeriet ikke, at et langt tidsrum, inden sagen indgives til UVVU, kan bebrejdes den pågældende, dvs. en rigid fastholdelse af offentliggørelsestidspunkt som fristgrænse kan ikke fastholdes. Hertil kommer, at der i bestemmelsens ordlyd "det nødvendige grundlag" ligger, at den pågældendes kendskab til eksistensen af f.eks. en videnskabelig artikel ikke i sig selv altid vil være tilstrækkelig til at aktualisere klagefristen. Det relevante moment bør være, om der konkret har været anledning til for den pågældende at fatte mistanke til forskningens redelighed. Som modstykke hertil nævner ministeriet dog, at en lang tids udvist passivitet kan bevirke, at den fornødne dokumentation ikke længere kan fremskaffes.

Sag 18

Sag om uberettiget afvisning af en sag behandlet af UVVU (Sag nr. 3 i UVVU's beretning 1999).

I 1999 modtog UVVU's Udvalg for sundhedsvidenskabelig forskning en klage fra en pensioneret overlæge, der anklagede en forsker, han tidligere havde samarbejdet med, for at have foretaget konstruktion af data. Som dokumentation fremsendte klageren et dokument, der i sin form fremstod som en patentansøgning. Sagen blev behandlet på et møde i Udvalget for sundhedsvidenskabelig forskning. Under sagen blev det oplyst, at den af klageren anfægtede metode ikke var tænkt anvendt i samarbejdsprojektet, der af andre grunde aldrig blev sat i gang. Udvalget fandt herefter ikke sagen egnet til videre behandling. Se endvidere Sag nr. 3 i UVVU's beretning 1999.

Klageren fandt UVVU's afvisning af sagen uberettiget og klagede herefter til Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, som afviste klagen med den begrundelse, at ministeriet ikke er rekursin-

stans for afgørelser truffet af UVVU.

I april 2001 meddelte Folketingets Omudsmand i en afgørelse, som bl.a. omhandlede rekursadgang til Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling over retlige spørgsmål, "at det er hans opfattelse, at § 4 m i *Lov om forskningsrådgivning* (lovbekendtgørelse nr. 676 af 19. august 1997) i sig selv fastslår, at der kan klages til Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling over retlige spørgsmål i forbindelse med afgørelser truffet af de statslige forskningsråd, Forskningsforum eller udvalg nedsat heraf, herunder UVVU."

Sagen er på dette grundlag taget op af Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling. UVVU har afgivet udtalelser i sagen. Ministeriet havde ved beretningsårets udløb endnu ikke truffet afgørelse i sagen, som derfor overføres til 2002.

Bekendtgørelse om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed

I medfør af § 4e, stk. 4, i lov om forskningsrådgivning mv., jf. lovbekendtgørelse nr. 676 af 19. august 1997, fastsættes:

§ 1. Forskningsforum opretter tre udvalg vedrørende videnskabelig uredelighed inden for dansk forskning: Et udvalg for naturvidenskabelig, jordbrugs- og veterinærvidenskabelig og teknisk-videnskabelig forskning, et udvalg for sundhedsvidenskabelig forskning og et udvalg for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning. Udvalgene har en fælles formand, der bl.a. har til opgave at sikre ensartethed i udtalelserne på tværs af forskningsområder.

Stk. 2. Udvalgenes navn er Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed.

§ 2. Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed har til opgave at behandle sager vedrørende videnskabelig uredelighed, der rejses ved klage til udvalgene. En person kan anmode om at få en sag behandlet med henblik på at blive renset for verserende rygter.

Stk. 2. Sagen skal have betydning for dansk forskning. Må det på forhånd anses for usandsynligt, at der kan gives klager medhold, afvises sagen.

§ 3. Videnskabelig uredelighed omfatter handlinger eller undladelser, hvorved der i forskning sker forfalskning eller forvridning af det videnskabelige budskab eller grov vildledning om en persons indsats i forskningen, og omfatter bl.a.:

1. Konstruktion af data.
2. Selektiv og skjult kassation af uønskede resultater.
3. Substitution med fiktive data.
4. Bevidst vildledende anvendelse af statistiske metoder.
5. Bevidst forvredet fortolkning af resultater og forvridning af konklusioner.
6. Plagiering af andres resultater eller publikationer.
7. Bevidst fordrejet gengivelse af andres resultater.
8. Uretmæssig angivelse af forfatterrolle.
9. Ansøgninger med urigtige oplysninger.

Stk. 2. For at kunne betegne en adfærd som videnskabelig uredelighed skal det kunne dokumenteres, at den pågældende har handlet forsætligt eller udvist grov forsømmelighed i forbindelse med forholdet.

§ 4. Formanden fordeler klagerne til behandling i udvalgene.

Stk. 2. Det enkelte udvalg træffer beslutning om, hvorvidt en sag skal behandles eller afvises. Udvalget underretter den indklagede om klagen og om, hvorvidt det vil behandle klagen.

Stk. 3. Parterne i en sag om videnskabelig uredelighed kan lade sig bistå af bisiddere. Klageren kan lade sig bistå af bisiddere, såfremt han/hun er part i sagen.

Stk. 4. Udvalget undersøger selv klagen, herunder tilvejebringer alle relevante oplysninger i sagen.

Stk. 5. Når en sag om videnskabelig uredelighed er færdigbehandlet, udarbejder udvalget en udtalelse med en begrundet stillingtagen til den rejste klage. Udtalelsen meddeles sagens parter.

§ 5. En klage over videnskabelig uredelighed skal indgives i rimelig tid efter, at klageren har fået det nødvendige grundlag for at indgive klagen. Udvalgene kan kun i særlige tilfælde behandle forhold, der ligger mere end 5 år tilbage i tiden.

Stk. 2. Et udvalg kan beslutte, at en af udvalget tidligere afsluttet sag skal genoptages, hvis særlige grunde taler herfor, herunder navnlig forekomsten af nye oplysninger, som – hvis de havde foreligget under udvalgsbehandlingen – må antages at ville have medført et andet udfald af sagen.

§ 6. Såfremt et udvalg konstaterer, at der i en konkret sag foreligger videnskabelig uredelighed, kan udvalget:

1. Orienterer den indklagedes arbejdsgiver.
2. Henstille, at det pågældende videnskabelige arbejde trækkes tilbage.
3. Foretage anmeldelse til vedkommende offentlige myndighed, som fører tilsyn med området.
4. Foretage politianmeldelse, når der er tale om en strafbar lovovertrædelse.
5. Efter særlig anmodning fra en ansættelsesmyndighed udtale sig om et eventuelt sanktionsvalg.

§ 7. Udvalgene offentliggør en årlig beretning om deres virksomhed. I beretningen beskrives samtlige behandlede sager om videnskabelig uredelighed i ikke-personhenførbare form.

§ 8. Udvalgene består hver af en formand og 2, 4 eller 6 medlemmer efter Forskningsforums bestemmelse. Endvidere udpeges suppleanter for medlemmerne.

Stk. 2. Formanden skal være landsdommer. De udpegede medlemmer og deres suppleanter skal være anerkendte forskere, der tilsammen bedst muligt dækker de statslige

BILAG 1

forskningsråds fagområder. Formanden og medlemmerne beskikkes i deres personlige egenskab.

Stk. 3. Formanden beskikkes af ministeren for videnskab, teknologi og udvikling. Medlemmerne og suppleanterne beskikkes af Forskningsforum efter høring af de statslige forskningsråd.

Stk. 4. Medlemmerne og suppleanterne beskikkes for en periode af 4 år og kan genbeskikkes i 2 år. Hvis et medlem afgår i en beskikkelsesperiode, kan det medlem, der beskikkes i stedet, beskikkes for mindre end 4 år.

§ 9. Det enkelte udvalg kan beslutte, at det ved undersøgelsen af en sag skal bistås af en eller flere eksterne sagkyndige.

Stk. 2. Ved et medlems forfald indtræder suppleanten.

Stk. 3. Udvalgene er beslutningsdygtige, når formanden og medlemmerne eller disses suppleanter er til stede.

Stk. 4. Udvalgenes beslutninger søges truffet i enighed. Kan enighed ikke opnås, træffes beslutningerne ved almindelig flertalsbeslutning. Et dissenterende medlem kan forlange, at hans/hendes dissens fremgår af beslutningen.

Stk. 5. I retlige spørgsmål træffes afgørelse af formanden.

§ 10. Udvalgenes medlemmer har samme tavshedspligt som for offentlige hverv med hensyn til det, de erfarer i deres egenskab af medlemmer af udvalgene.

§ 11. Forskningsstyrelsen varetager sekretariatsbetjeningen af udvalgene.

§ 12. Forvaltningslovens regler gælder for udvalgenes sagsbehandling.

Stk. 2. Forskningsforum fastsætter en forretningsorden for udvalgene.

§ 13. Bekendtgørelsen gælder ikke for Færøerne og Grønland.

§ 14. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 1999.

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, den 15. december 1998.

Jan Trøjborg

/Dan Jensen

I medfør af § 12, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 933 af 15. december 1998 om Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed fastsættes:

Udvalgene - opgaver og formål

§ 1. Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed består af tre sideordnede udvalg, der hver især dækker et eller flere videnskabelige felter. Udvalgene har en fælles formand. De tre udvalg er: Et udvalg for naturvidenskabelig, jordbrugs- og veterinær videnskabelig og teknisk- videnskabelig forskning, et udvalg for sundhedsvidenskabelig forskning og et udvalg for samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning.

§ 2. Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed har til opgave at behandle sager om videnskabelig uredelighed.

Stk. 2. En sag kan af enhver rejses ved klage til udvalgene. Anonyme klager vil kun undtagelsesvis kunne behandles og kun, såfremt der foreligger meget væsentlige samfundsmæssige interesser.

Stk. 3. En person kan anmode om at få en sag behandlet med henblik på at blive renset for verserende rygter.

Stk. 4. Udvalgene kan behandle principielle forespørgsler, såfremt det skønnes, at spørgsmålet har samfundsmæssig interesse, interesse for en videre kreds af forskere eller for et forskningsmiljø.

§ 3. Udvalgene ønsker at bidrage til at fremme god videnskabelig skik. Målet søges nået ved udbredelse af kendskab til udvalgenes Årsberetning og ved undervisnings- og foredragsvirksomhed m.m.

Stk. 2. Udvalgene drøfter på det årlige fællesmøde, jf. § 9, stk. 1, initiativer, der kan fremme udvalgenes formål.

Sagernes forberedelse og afgørelse i de enkelte udvalg

§ 4. Vedkommende udvalg undersøger selv klagen og tilvejebringer alle relevante oplysninger.

Stk. 2. Parternes oplysninger indgår i udvalgets undersøgelse og behandling af sagen. Der foretages partshøring ved fremlæggelse af modpartens oplysninger og kommentarer. Høringsproceduren består som udgangspunkt i to skriftlige høringer mellem den indklagede og klageren, dog fastsættes det nærmere omfang og høringsfasen af udvalget efter en konkret vurdering.

Stk. 3. Udvalget kan nedsætte et ad hoc-udvalg, der får til opgave at udrede og forbedre sagen ved udarbejdelse af en redegørelse. Udvalget kan til et ad hoc-udvalg udpege en eller flere eksterne sagkyndige. Sagens parter orienteres om ad hoc-udvalgets sammensætning og kan inden for en frist på to uger fremkomme med eventuelle bemærkninger.

Stk. 4. Når ad hoc-udvalget har udarbejdet en redegørelse, sendes redegørelsen til sagens parter for at sikre, at redegørelsens oplysninger af faktisk karakter er korrekte. Parternes eventuelle bemærkninger sendes til ad hoc-udvalget. Ad hoc-udvalgets redegørelse, parternes bemærkninger og ad hoc-udvalgets kommentarer hertil forelægges herefter udvalget med henblik på sagens afgørelse.

§ 5. Udvalget henstiller til parterne, at en sag behandles fortroligt, indtil der foreligger en afgørelse. Udvalget vil, mens en sag behandles, ikke give udenforstående, herunder pressen, oplysninger om sagen.

Stk. 2. Begæres der aktindsigt i umiddelbar tilknytning til en sags afgørelse, vil anmodningen normalt blive imødekommet.

Stk. 3. Afgjorte sager omtales i øvrigt i Årsberetningen i anonymiseret form, medmindre ganske særlige forhold tilsiger, at offentligheden gøres bekendt med identiteten på de involverede.

§ 6. Sager afgøres ved møde i udvalget, jf. dog § 7, stk. 3.

Stk. 2. Udvalgets møder er ikke offentlige, jf. dog § 7, stk. 4 og 5.

Formandens opgaver og beføjelser

§ 7. Formanden har bl.a. til opgave at sikre ensartethed i sagsbehandlingen på tværs af udvalgene.

Stk. 2. Må det på forhånd anses for usandsynligt, at der kan gives en klager medhold, afvises sagen af formanden, efter at spørgsmålet har været forelagt for medlemmerne af vedkommende udvalg. Er det åbenbart, at en sag skal afvises, kan afvisningen foretages af formanden på egen hånd.

Stk. 3. Hvis det må anses for ubetænkeligt, kan formanden bestemme, at en sag skal afgøres ved skriftlig votering. Ethvert medlem af udvalget kan på et hvilket som helst tidspunkt forlange sagen behandlet på et møde.

Stk. 4. Formanden kan beslutte, at parterne kan få foretræde for udvalget.

Stk. 5. Formanden kan beslutte, at andre end udvalgenes medlemmer og suppleanter deltager i det årlige fællesmøde.

Stk. 6. Formanden afgør, om en anmodning om aktindsigt kan imødekommes. jf. § 5, stk. 2. Formanden kan i nærmere angivet omfang delegere kompetencen til sekretariatet.

Sekretariatsbetjening af udvalgene

§ 8. Forskningsstyrelsen varetager sekretariatsbetjeningen af udvalgene.

Stk. 2. Når en klage modtages, kvitterer sekretariatet for modtagelsen med oplysning om den forventede sagsbehandlingsprocedure. Formanden orienteres samtidig om klagen.

Stk. 3. Såfremt klagen forventes at kunne realitetsbehandles, sender sekretariatet herefter klagen til høring hos den indklagede. Sagens akter sendes samtidig i kopi til vedkommende udvalgs medlemmer. Sekretariatet sender løbende høringssvar og andet sagsmateriale til formanden og udvalgets medlemmer.

Stk. 4. Såfremt klagen skønnes straks at kunne afvises, udarbejder sekretariatet efter aftale med formanden udkast til afvisning, der herefter normalt sendes til det pågældende udvalgs medlemmer til godkendelse, jf. § 7, stk. 2. Indklagede orienteres om klagen med kopi af afvisningsskrivelsen.

Stk. 5. Sekretariatet deltager i udvalgs- og ad hoc-udvalgsmøder.

Stk. 6. Sekretariatet bistår i øvrigt formanden og udvalgene i deres arbejde efter formandens bestemmelser.

Møder i udvalgene

§ 9. Der afholdes et årligt fællesmøde med deltagelse af udvalgenes medlemmer og suppleanter. Mødet er ikke offentligt. På mødet orienterer formanden om de afgørelser, der i løbet af året er truffet i de enkelte udvalg. Der kan på mødet træffes beslutning om emner af fælles interesse for udvalgene.

Stk. 2. På det årlige fællesmøde fastlægges tidspunktet for næste års fællesmøde. Endvidere fastlægges en dato i hvert kvartal, hvor de enkelte udvalg efter behov kan indkaldes til sagsbehandlende møder.

§ 10. Mødeindkaldelse til sagsbehandlende møder sker så vidt muligt med 2 ugers varsel og med angivelse af, hvilke sager der skal behandles på mødet. Ikke tidligere udsendt materiale udsendes samtidig med dagsorden.

§ 11. Udvalgenes formand leder møderne.

§ 12. Sekretariatet udarbejder beslutningsreferat af møderne.

Suppleanter

§ 13. Ved et medlems forfald eller inhabilitet udpeger formanden, i samråd med de øvrige medlemmer af udvalget, den suppleant, der skal deltage i sagens behandling.

Stk. 2. Må et medlem i beskikkelsesperioden fratræde udvalgene, beskikker Forsknings-

BILAG 2

forum et nyt medlem for den løbende beskikkelsesperiode. Det nye medlem vælges blandt suppleanterne og efter høring af de relevante statslige forskningsråd.

Stk. 3. Beskikkes et medlem efter stk. 2, beskikker Forskningsforum tillige en ny suppleant for den løbende beskikkelsesperiode efter høring af de relevante statslige forskningsråd.

Sikring af kontinuiteten i udvalgenes arbejde

§ 14. Når et udvalg har afsluttet behandlingen af en sag, sendes en kopi af afgørelsen til samtlige medlemmer og suppleanter i de tre udvalg.

Landsdommer *Hans Henrik Brydensholt*, Formand
Østre Landsret, Bredgade 59, 1260 København K

SAMFUNDSVIDENSKABELIG OG HUMANISTISK FORSKNING

Docent, dr.phil. *Hans Fink*
Institut for Filosofi, Aarhus Universitet, Bygning 328
Nordre Ringgade, 8000 Aarhus C

Docent, dr.phil. *Ulla Lund Hansen*
Institut for Arkæologi og Etnologi, Københavns Universitet,
Vandkunsten 5, 1467 København K

Lektor, pol.dr. *Margaretha Järvinen*
Sociologisk Institut, Københavns Universitet
Linnégade 22, 1361 København K

Lektor *Clemens Stubbe Østergaard*
Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet
Bartholins Allé, bygning 330, Universitetsparken, 8000 Århus C

Suppleanter

Professor, dr.phil. *Finn Collin*
Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik, Københavns Universitet
Njalsgade 80, 2300 København S

Professor, dr.jur. *Jørgen Dalberg-Larsen*
Juridisk Institut, Aarhus Universitet
Universitetsparken, bygn. 340, 8000 Århus C

Lektor, lic.jur. *Mette Hartlev*
Det Retsvidenskabelige Institut B, Københavns Universitet
St. Kannikestræde 18, 1455 København K

Professor, dr.phil. *Bente Rosenbeck*
Centrum för Genusvetenskap, Lunds Universitet
Box 117, 221 00 Lund, Sverige

NATURVIDENSKABELIG, JORDBRUGS- OG VETERINÆRVIDENSKABELIG OG TEKNISK-VIDENSKABELIG FORSKNING

Forskningsdirektør, dr.med. *Claus Christiansen*
Research Unlimited
Gøngehusvej 13, 2950 Vedbæk

Forskningsleder, dr.agro. *Arne Helweg*
Afd. for Plantebeskyttelse, Danmarks JordbrugsForskning
Forskningscenter Flakkebjerg, 4200 Slagelse

Forskningschef *Kirsten Jakobsen*
Afd. For Husdyrnæring og Fysiologi, Forskningscenter Foulum
Postboks 50, 8850 Tjele

Lektor, dr.scient. *Bodil Norrild*
Proteinlaboratoriet, Københavns Universitet
Panum Institutttet, Blegdamsvej 3, 2200 København N

Suppleanter

Lektor, cand.scient. *Bodil Branner*
Institut for Matematik, Matematiktorvet, Danmarks Tekniske Universitet
Bygning 303, 2800 Lyngby

Professor *Else Marie Friis*
Natur Historiska Riksmuseet,
Box 500 07, S-104 05 Stockholm

Professor *Vagn Lundsgaard Hansen*
Institut for Matematik, Danmarks Tekniske Universitet
Bygning 303, 2800 Lyngby

Professor *Jens Aage Hansen*
Afdeling for Miljøteknik, Aalborg Universitet
Sohngaardsholmsvej 57, 9000 Ålborg

Afdelingschef, dr.med. *Nils Axelsen*
Klinisk Biokemisk Afdeling, Statens Serum Institut
Artillerivej 5, 2300 København S

Professor, dr.med. *Gunna Christiansen*
Inst. for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi, Aarhus Universitet
Wilh. Meyers Allé, bygning 240, Bartholinbygningen
Universitetsparken, 8000 Århus C

Professor, dr.odont. *Erik Dabelsteen*
Odontologisk Institut, Tandlægeskolen, Panum Institutttet
Nørre Allé 20, 2200 København N

Professor, overlæge, dr.med. *Ebba Nexø*
Klinisk biokemisk afdeling, AKH, Århus Universitetshospital
Nørrebrogade 44, 8000 Århus C

Suppleanter

Professor, dr.med. *Philippe Grandjean*
Fagområdet for Miljømedicin, Odense Universitet
Winsløvparken 17, 2. sal, 5000 Odense C

Docent, dr.scient. *Harald S. Hansen*
Institut for Biologi, Danmarks Farmaceutiske Højskole
Universitetsparken 2, 2100 København Ø

Professor, dr.odont. *Palle Holmstrup*
Odontologisk Institut, Tandlægeskolen, Panum Institutttet
Nørre Allé 20, 2200 København N

Professor, overlæge, dr.med. *Torben V. Schroeder*
Abdominalcentret, Afd. RK, H:S Rigshospitalet
Blegdamsvej 9, 2100 København Ø

Sag 2

Professor, dr.phil. *Finn Collin* (M)

Docent, dr.phil. *Carl Henrik Koch*

Overbibliotekar, dr.phil. *Mirjam Gelfer-Jørgensen*

Direktør *Annette Winkel Schwarz*

Sag 4

Afdelingschef, dr.med. *Nils Axelsen* (M)

Professor, overlæge, dr.med. *Ebba Nexø* (M)

Professor, dr. odont. *Palle Holmstrup* (S)

Sag 6

Professor, dr.med. *Daniel Andersen*

Professor, overlæge, dr.med. *Asger Dirksen*

Overlæge, dr.med. *Peter C. Gøtzsche*

Chefredaktør *Richard Smith*, BMJ

SEKRETARIAT FOR UDVALGENE VEDRØRENDE VIDENSKABELIG UREDELIGHED

Medarbejdere:

Berit Andersen Faber, chefkonsulent (1. januar 2001 - 31. marts 2002)

Inge Berg Hansen, chefkonsulent (fra april 2002), e-mail: berg@forsk.dk

Hanne Koktvedgaard, fuldmægtig, e-mail: hk@forsk.dk

Camilla Sakko Larsen, overassistent, e-mail: csl@forsk.dk

(orlov 1. maj 2001 til 15. februar 2002)

Katja Præstegaard, overassistent, vikar (1. maj 2001- 15. februar 2002)

Forskningsstyrelsen

Randersgade 60

2100 København Ø

Tlf.: 35446200

e-mail: UVVU@forsk.dk

www.forsk.dk

Årsberetning 2001, Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed.

Redaktionel tilrettelæggelse: Informationschef Birgitte Ehrhardt. Omslag og sats: Glud & Jensen.

Oplag: 2000. Tryk: ReproSet, ISSN: 0909-5373